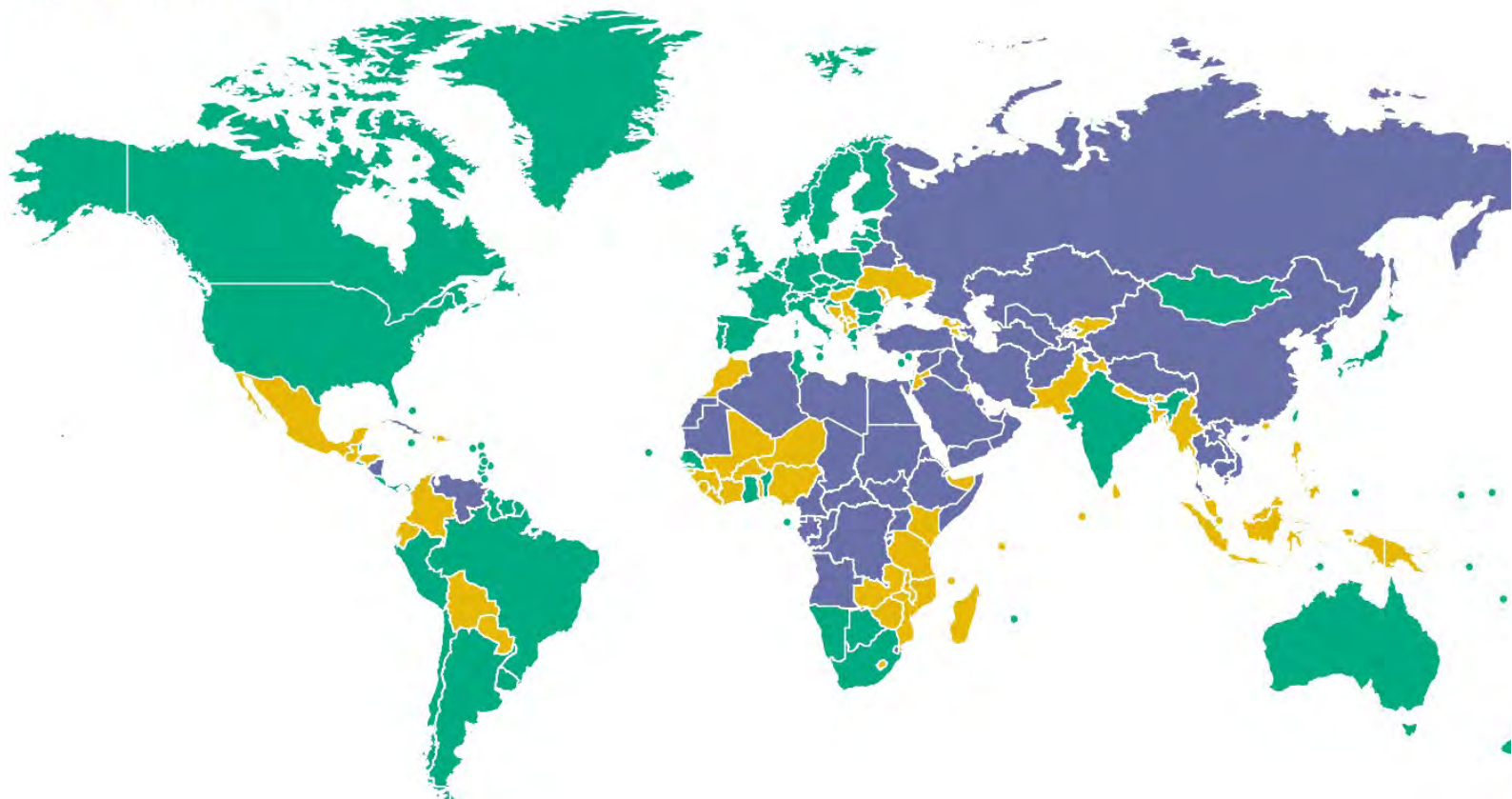

CENTRUM PRO LIDSKÁ PRÁVA A DEMOKRATIZACI

Bulletin lidských práv

Free Partly Free Not Free

Vážené dámy a pánové,

dubnové vydání Bulletinu lidských práv zahajujeme dvěma tématy, která v současné době považujeme za klíčová. Aneta Boudová na úvod diskutuje úroveň svobody médií ve světě. Ta již několik let po sobě klesá, na čemž se podílí zhoršující se situace v tradičně demokratických státech.

Na konci minulého roku byly v rámci OSN přijaty dva tzv. globální kompakty – jeden o uprchlících a druhý o migraci. Tomáš Jungwirth vysvětluje, jak vznikaly, co je odlišuje a jaké změny můžeme v budoucnu díky jejich přijetí očekávat.

V sekci Mezinárodní trestní spravedlnost se Zuzana Malá zaměřuje na problém navracejících se zahraničních bojovníků tzv. Islámského státu. Jejich původní domoviny, mezi nimiž je řada západních států, si lámou hlavu s tím, jak se k navrátilivším postavit.

Tereza Žuffová - Kunčová z evropské sekce se věnuje antisemitismu v Evropě na začátku roku 2019. Podle

aktuálních průzkumů averze vůči židovské komunitě roste, což se projevuje nejen na sociálních sítích.

V sekci Mezinárodní politika, byznys a lidská práva pojednává Martin Pracný o saúdskoarabské aplikaci do mobilních telefonů Absher, která kromě usnadnění styku občanů s úřady umožňuje mužům, aby kontrolovali pohyb žen, které jsou v jejich opatrovnictví.

Aneta Frodlová z české sekce se zaměřuje na oběti trestných činů a na podmínky, které musí dle judikatury Nejvyššího správního soudu splnit, aby mohly získat peněžitou pomoc od Ministerstva spravedlnosti.

Zajímavé počtení Vám přeje

za Centrum pro lidská práva a demokratizaci

Jan Lhotský

Obsah

Téma	 3
<ul style="list-style-type: none"> Zhoršující se situace v oblasti svobody tisku 3 Trnitá cesta ke globálnímu řízení migrace 7 	
1) Mezinárodní trestní spravedlnost	 11
<ul style="list-style-type: none"> Trn v oku západních států: Navracející se bojovníci tzv. Islámského státu 11 Může se Mezinárodní trestní soud zabývat zločiny syrského režimu? 13 Rada OSN pro lidská práva ustavila nezávislý vyšetřovací mechanismus pro Myanmar 16 	
2) Evropský systém ochrany lidských práv	 19
<ul style="list-style-type: none"> Antisemitismus je v Evropě přítomný i 80 let od druhé světové války 19 Zařazením do databáze extremistů Británie porušila právo na soukromí 94letého mírového aktivisty 22 Boj za volební právo – příběh z minulosti? 24 	
3) Mezinárodní politika, byznys a lidská práva	 27
<ul style="list-style-type: none"> Apple a Google čelí kritice za umožnění šíření aplikace sloužící ke sledování saúdskoarabských žen 27 Oběti sexuálního násilí jako prostředku vedení války v Kosovu: Chceme být slyšet! 29 Austrálska utečenecká politika 32 	
4) Česká republika a lidská práva	 34
<ul style="list-style-type: none"> Právo obětí trestného činu na peněžitou pomoc od státu 34 Kauza Nečesaný aneb justiční ping-pong: 6 let a 14 meritorních rozhodnutí 37 Čínští křesťané žádali v Česku o azyl 41 	
Monitoring lidskoprávních publikací	44
Redakce Bulletinu	45

Titulní fotografie: Mapa svobody ve světě 2019, autor: Freedom House, zdroj: freedomhouse.org

SERVIS PRO ZÁJEMCE O LIDSKÁ PRÁVA NA WEBU CENTRA

Pokud se zajímáte o lidská práva, **na webu Centra** najdete řadu zajímavých informací. V sekci **Blog** naleznete další zajímavé krátké články či rozhovory s významnými osobnostmi a v sekci **Akce** se dozvíte, jaké konference a odborné diskuze jsme uspořádali nebo právě chystáme.

Na webu máme rovněž například **seznam letních škol**, kterých se můžete zúčastnit, včetně potřebných termínů, dále **manuál výzkumu lidských práv** s řadou odkazů na užitečné zdroje a relevantní instituce, a další užitečné informace.

Více na www.centrumlidskaprava.cz

Téma

Zhoršující se situace v oblasti svobody tisku

Aneta Boudová

Úroveň svobody tisku ve světě minulý rok klesla, a to již po několikáté v řadě. Alespoň to vyplývá z indexu svobody tisku vydávaného neziskovou organizací Reportéři bez hranic. Z provedeného výzkumu plyne, že za tímto negativním trendem stojí především zhoršující se situace v tradičně demokratických státech.

Svoboda tisku představuje základní stavební kámen správně fungující demokratické společnosti. Její omezení může být indicií ohrožení demokracie, proto je důležité ji důsledně sledovat jak na národní, tak světové úrovni. Celosvětový monitoring svobody tisku provádí například organizace Freedom House či Reportéři bez hranic. Obě organizace vydávají svůj index svobody tisku. Jedná se o přehledné žebříčky založené na kvalitativně sesbíraných datech uvnitř jednotlivých zemí, které se týkají nezávislosti médií, jejich pluralismu, cenzury či zákonného ukotvení.

Z těchto žebříčků lze vyznívat nebezpečný trend, kterým je celosvětový pokles svobody tisku, a to zejména s ohledem na strmý pokles v některých evropských zemích. Z indexu vydaného Reportéry bez hranic pro rok 2018 vyplývá, že z pěti zemí, které zažily největší pokles, jsou čtyři evropské – Slovensko, Malta, Česká republika a Srbsko.

Česká republika zažila takový pokles zejména v důsledku vysoké koncentrace médií v rukou premiéra Andreje Babiše a také díky proti novinářům vyhraněné rétorice prezidenta Miloše Zemana. K tomu přispěly i některé legislativní návrhy, jakým byl například navržený zákon o hanobení prezidenta republiky.

Častější vraždy novinářů

V případě propadu Slovenska a Malty se jedná o důsledek vraždy novinářů. Nejdříve byla na konci roku 2017 nastraženou bombou zabita maltská

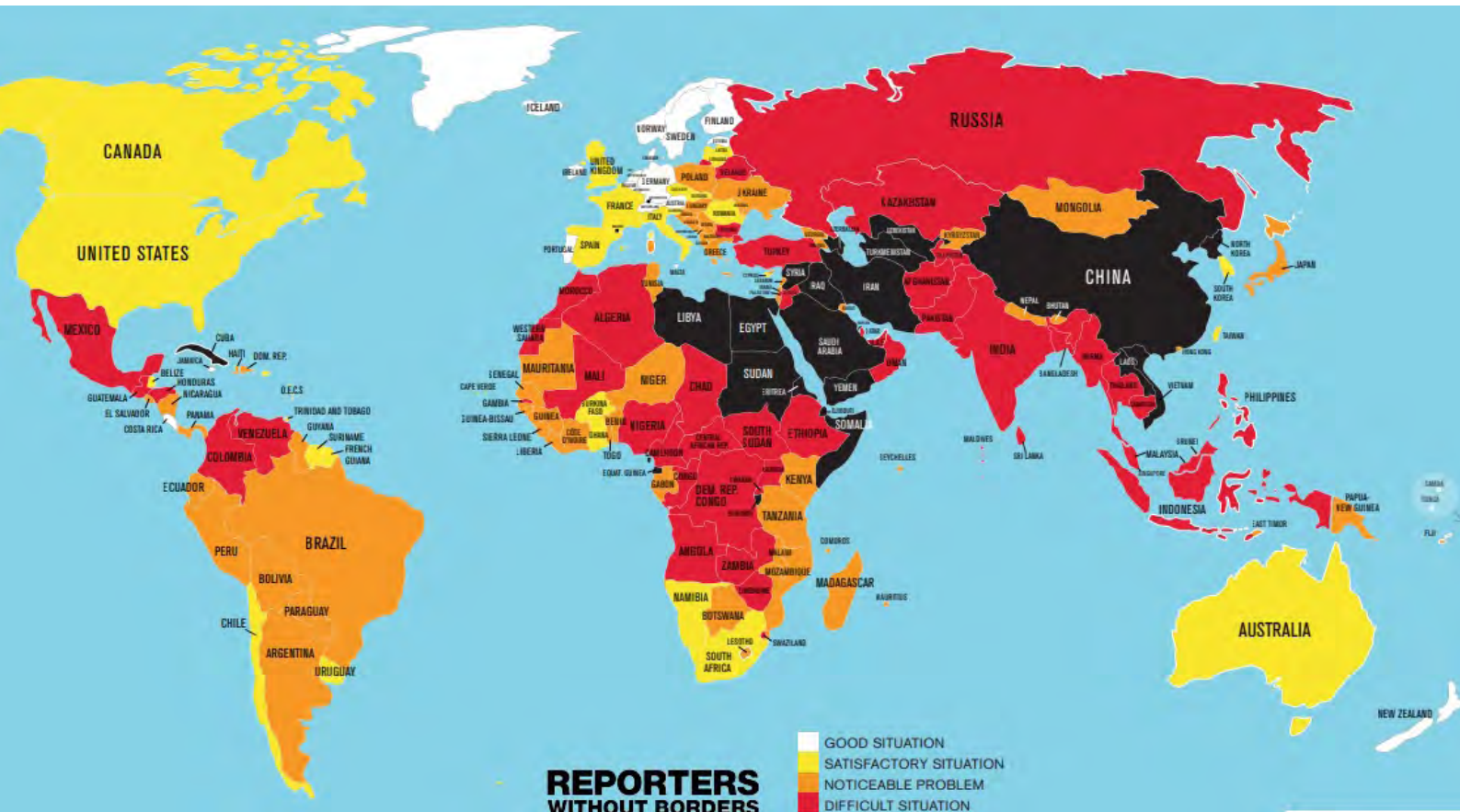
Jamal Khashoggi [1]

novinářka Daphne Caruana Galizia. Investigativní novinářka se zabývala odhalováním korupčních skandálů, organizovaným zločinem a propojováním mafie s vysokými politiky. Za její vraždu dosud nebyl nikdo potrestán.

Na začátku minulého roku byl zavražděn také slovenský novinář Ján Kuciak a jeho snoubenka Martina Kušnírová. V době před svou smrtí se zaměřoval na podobná témata jako maltská novinářka, a to především na organizovaný zločin a napojení vysokých slovenských politiků na italskou mafii. Ani tento případ nebyl dosud objasněn.

Symbolem stále častějšího využívání zabití k umlčení kritických hlasů se stala vražda kritika saúdského režimu Jamala Khashoggiho. Ten byl zavražděn na saúdském konzulátu v Turecku, poté co si přišel vyzvednout dokumenty potřeb-

Index svobody tisku 2018 [2]

né ke sňatku. Saúdská Arábie uznala odpovědnost za jeho vraždu, svou verzi události však několikrát změnila. Americké tajné služby z vraždy podezřívají samotného korunního prince Saúdské Arábie a další kolem něj vysoce postavené osoby.

Násilnou smrtí zemřel i Jefferson Pureza Lopes, brazilský reportér pracující v rádiu a zaměřující se stejně jako výše zmínění na korupční skandály a kritiku místních politiků. Byl nalezen mrtvý ve svém bytě a aniv tomto případě doposud nebyl nikdo obviněn.

Novináři ve vězení

Vražda novináře kvůli jeho práci představuje nejzazší hranici, kam zásah do svobody tisku může zajít. Krok před touto hranicí je zadržení a uvěznění novinářů. V minulém roce bylo již třetí rok za sebou ve vězení více než 250 novinářů. Prvenství v nejvyšším počtu zatčených novinářů patří již několik let Turecku. Dlouhodobě se na vrcholu drží i Čína, Egypt či Saúdská Arábie.

Dle dat získaných Výborem na ochranu novinářů bylo za poslední tři roky zatčeno nejvíce novinářů

od chvíle, kdy začal výbor tato čísla v roce 2000 sledovat. Jednou z příčin tohoto trendu je narůstající počet legislativy, která umožňuje zatýkání novinářů na základě „protistátní činnosti“. Toto obecné slovní spojení znamená v každém státě něco jiného, avšak většinou se jedná o kritiku vysokých představitelů státu a odhalování jejich ilegálních činností, což je státem často označováno za „fake news“. Jedná se například o případ Egypta, který momentálně drží za mřížemi více než 20 novinářů, většinu z nich na základě obvinění ze šíření falešných zpráv.

Symbolem účelného uvěznění novinářů se minulý rok stalo odsouzení novinářů agentury Reuters Wa Lone a Kyaw Soe Oo, kteří informovali o masakru Rohingů v Barmě. Za mřížemi mají strávit sedm let. Oficiálně byli odsouzeni za porušení zákona o ochraně státního tajemství, oba novináři jsou však přesvědčeni, že dokumenty spadající pod ochranu tohoto zákona jim byly podstrčeny.

Degradace novinářské práce

Práci novinářů nemusí omezovat pouze nová legislativa, ale i častější podkopávání jejich

Demonstrace po vraždě Jána Kuciaka a jeho snoubenky [3]

důvěryhodnosti. Verbální útoky na novináře ovlivňují nejen jejich práci, ale i důvěru společnosti v objektivní zpravodajství. Jedná se o praxi, která se objevuje jak v USA ze strany prezidenta Donalda Trumpa, tak v Indii, Rusku, na Filipínách, ale i v Polsku či Maďarsku. Česká republika není výjimkou. Politické vedení států si často upevňuje moc skrze média, která informují v její prospěch, a kritizuje zaujatost médií, která se nebojí podat pohled na věc z druhé strany.

Například v Maďarsku byl vytvořen mediální konglomerát CEPMF, do kterého vložilo svá aktiva více než 400 pravicově zaměřených mediálních subjektů jako televizní stanice, webové stránky, časopisy a noviny či rozhlasové stanice. Jedná se o média, která otevřeně podporují vládní stranu Fidesz premiéra Viktora Orbána. Vzhledem k velikosti celého konglomerátu je pro maďarská opoziční média mnohem obtížnější provádět svou práci, čímž dochází ke značnému omezení svobody tisku.

Pozitiva z minulého roku

Pozitivním příkladem oproti všeobecnému poklesu se stala především západní a jižní Afrika, která se díky častějšímu pádu diktátorských režimů posu-

nula v žebříčku nahoru. Nejvýraznější je případ Gambie, ve které nově zvolený prezident Adama Barrow umožnil návrat novinářů z exilu, povolil vysílání komerčních televizí a přislíbil nové zákony zakotvující větší svobodu médií. Novináři v této zemi již nemají strach vyjádřit nesouhlas, za který dříve byli perzekuováni.

Ke zlepšení došlo i v Ekvádoru díky nově zvolenému prezidentovi Lenínovi Morenovi, který zmírnil pnutí mezi vládou a soukromými médii. Ustaly slovní útoky na novináře a snížil se i počet zatýkání za jejich práci. Jeden z největších posunů na žebříčku Reportérů bez hranic zaznamenala Jižní Korea, a to o 30 míst. I v tomto případě se jedná o posun vzhledem k novému vedení státu, konkrétně díky novému prezidentu Moon Jae-inovi, který je bývalý lidskoprávní aktivista a právník.

Na tento rychlý posun v přístupu ke svobodě médií nelze však pohlížet jako na dlouhodobý či konečný stav. Nestačí totiž pouhá změna hlavy státu, ale záleží spíše na konkrétních krocích, často na nové legislativě, která umožní skutečnou svobodu v této oblasti. Je tedy nutné tyto státy monitorovat, zda se současného pozitivního přístupu budou i nadále držet.

Svoboda v online světě

Také vzrůstající digitální autoritářství ohrožuje svobodu médií. Dle zprávy neziskové organizace Freedom House došlo v minulém roce k nárůstu využívání prostředků digitálního autoritářství. Jedná se o přístup založený na cenzuře, kontrole internetu a perzekucích za nepovolené šíření informací.

Výzkum prokázal, že svoboda na internetu se snižuje pravidelně již posledních osm let. Primát v tomto ohledu drží Čína, jejímž modelem se mnoho států inspiruje. Čína vyvází své know-how týkající se cenzury a dohledu nad pohybem občanů na internetu a alarmující je, že státy o něj projevují zájem. Jedná se například o Thajsko, Filipíny či Spojené arabské emiráty.

Varovné signály pro Evropu

Nejnebezpečnějším místem pro novinářskou práci nadále zůstávají autoritářské země, a to zejména země Blízkého východu. Jedná se však především

Novinářská práce [4]

o důsledek probíhajících konfliktů a nesvobodného života celé společnosti v některých zemích v této oblasti. Z předložených informací je však mnohem více znepokojivé stále větší přibližování typicky svobodných demokratických zemí k praktikám zemí autoritářských.

V politické rovině lze tento trend přičíst především nástupu populistických a nacionálních politiků, pro které jsou svobodná média překážkou na cestě k moci. Typickým prvkem je nízká pluralita médií, jejich koncentrace v rukou samotných politiků či jejich blízkých a podryvání důvěryhodnosti opozičních médií. Jakýkoliv náznak těchto prvků je varovným signálem pro demokratické země, že jejich svoboda tisku je, nebo může být v blízké době ohrožena. Je tedy nutné proti tomuto posunu na evropském kontinentě bojovat tak, aby jednotlivé evropské země mohly jít nadále příkladem zemím autoritářským a nikoliv naopak.

Zdroje

CPJ. 2018. Hundreds of journalists jailed globally becomes the new normal. CPJ – Committee to Protect Journalists. 13. prosince 2018 (<https://cpj.org/reports/2018/12/journalists-jailed-imprisoned-turkey-china-egypt-saudi-arabia.php?fbclid=IwAR0bBUahcqVUNsRX8QByrpzBH9WyFHllcCHewyqx-7RMgteLh79aDQGRTkw>)

Freedom House. 2019. Democracy in Retreat, Freedom in the World 2019. Freedom House. (<https://freedomhouse.org/report/freedom-world/freedom-world-2019/democracy-in-retreat>)

Fullerton, Jamie a Goldberg, Jacob. 2018. “Reuters reporters jailed for seven years in Myanmar.” *The Guardian*. 3. září 2018 (<https://www.theguardian.com/world/2018/sep/03/myanmar-reuters-journalists-sentenced-to-seven-years-in-prison-rohingya>)

Mohdin, Aamna a van der Zee, Bibi. 2018. “Killed for speaking the truth: tributes to nine journalists murdered in 2018.” *The Guardian*. 5. prosince 2018 (<https://www.theguardian.com/media/2018/dec/05/journalists-murdered-khashoggi-kuciak-panama-papers>)

Reporters without borders. 2018. 2018 Press freedom index. Reporters without borders. (<https://rsf.org/en/ranking>)

Specia, Megan. 2018. “A Deadly Year for Journalists as Risk Shifts to the West.” *The New York Times*. 11. října 2018 (<https://www.nytimes.com/2018/10/11/world/americas/journalists-killed.html>)

Yazdani, Dina a Vincent, Rebecca. 2018. 2018 Press Freedom Index: Documenting the Decline of Democracy. *Fair Observer*. 26. června 2018 (<https://www.fairobserver.com/region/europe/reporters-without-borders-rsf-press-freedom-index-2018-journalism-news-53421/>).

Fotografie

[1] Jamal Khashoggi, autor: POMED, zdroj: Flickr, CC BY 2.0.

[2] Index svobody tisku 2018, autor: Reportéři bez hranic, zdroj: rsf.org/en/ranking

[3] Demonstrace po vraždě Jána Kuciaka a jeho snoubenky, autor: Peter Tkac, zdroj: Flickr, CC BY-SA 2.0

[4] Novinářská práce, autor: Diana Robinson, zdroj: Flickr, CC BY-NC-ND 2.0

Trnitá cesta ke globálnímu řízení migrace

Tomáš Jungwirth

Autor je Policy Leader Fellow na Evropském univerzitním institutu ve Florencii a analytik Asociace pro mezinárodní otázky. V minulosti působil v Migračním konsorciu.

Koncem minulého roku byly v rámci OSN přijaty dva tzv. globální kompakt – jeden o uprchlících a druhý o migraci. Od začátku je provází řada kontroverzí a nevěle některých států se na nich podílet. V příštích měsících a letech se ukáže, zda se jejich ambice napomoci řízení migrace na světové úrovni může naplnit v praxi.

Nezaznamenat na podzim loňského roku přípravu Globálního kompaktu OSN pro bezpečnou, řízenou a legální migraci bylo téměř nemožné. Stal se totiž terčem rozsáhlého, koordinovaného a vpravdě nadnárodního útoku populistů a antiglobalistů. Ti o něm začali šířit řadu mýtů, některé z nichž následně zopakovali přední politici v Evropě i mimo ni. Situace vygradovala počátkem prosince před konferencí v Marrákeši, kde byl dokument proti vůli některých států včetně České republiky formálně posvěcen.

Už méně lidí ví, že paralelně se vyjednával a schvaloval také Globální kompakt o uprchlících. A ještě méně jich má vhléd do toho, co tyto dokumenty ve skutečnosti přináší. Jakožto zástupce občanské společnosti jsem se měl možnost účastnit různých fází jednání, a byl jsem v této věci vedle partnerů z nevládních organizací po celém světě v kontaktu i s českými vládními představiteli. V tomto příspěvku přiblížím celý bezprecedentní proces, který vedl k přijetí obou kompaktů, a zároveň kriticky hodnotím očekávání do dokumentů vložená, tváří v tvář politické realitě, na které bude záviset jejich implementace.

Paralelní procesy

Přestože většina uprchlictví dlouhodobě probíhá mimo hranice bohatého Západu, byla to teprve evropská „krize“ let 2015-2016 související s prohlubující se syrskou občanskou válkou a nástu-

Evropská krize souvisela s občanskou válkou v Sýrii [1]

pem tzv. Islámského státu, která z něj po letech udělala téma číslo jedna na politické agendě. Na půdě OSN se tento znovunalezený zájem promítl do textu jednomyslně přijaté Newyorské deklarace o uprchlících a migrantech ze září 2016, klíčového dokumentu, jenž přímo otevřel cestu k oběma kompakům. Progresivní jazyk deklarace se odráží mj. v celé řadě závazků, které se výslovně vztahují jak na uprchlíky, tak i na ostatní migranty.

Vrhnout se do tvorby nového mezinárodněprávního rámce pro řízení migrace v době, kdy téma polarizovalo veřejnou debatu v mnoha zemích a často na dlouhou dobu zastínilo všechno ostatní, byl v každém případě odvážný počín. Podstatnou roli sehrál zájem Mezinárodní organizace pro migraci (IOM), nově začleněné do struktur OSN, etablovat vlastní roli, dále potřeba Úřadu vysokého komisaře OSN pro uprchlíky (UNHCR) posunout stávající mezinárodněprávní rámec pro řešení uprchlických

Budova OSN v New Yorku (vlevo) [2]

situací směrem k dlouhodobým implementačním nástrojům, i chápání většiny členských států OSN, že migraci nestačí řešit bilaterální a regionální spoluprací.

Výsledkem byly dva roky formulace a vyjednávání dokumentů ve dvou paralelních a překvapivě velmi odlišných procesech. Globální kompakt pro migraci (*Global Compact for Migration*, GCM) byl připravován pod taktovkou členských států OSN zastoupených v tomto případě Švýcarskem a Mexikem, za aktivní účasti širokého spektra nevládních aktérů i samotných migrantů, a celá rok trvající první fáze procesu se soustředila na získávání podnětů a obsahových vstupů. V rozporu s rozšířenými mýty se zde od začátku do konce využívaly transparentní a inkluzivní postupy. Naopak Globální kompakt o uprchlících (*Global Compact on Refugees*, GCR) se odehrával v pevné režii UNHCR, a to převážně za zavřenými dveřmi.

Také výsledné dokumenty toho mají pramálo společného a deklarovanou ambici, že by měly být vzájemně provázané, se zjevně naplnit nepodařilo. Tím je podpořen hlas kritiků, kteří od začátku volali po společném procesu a jediném výsledném dokumentu. Taková varianta by však zároveň hrozila

smýváním stávajících normativních rozdílů mezi uprchlíky a ostatními migranty, což by vzhledem k naladění některých klíčových států světového společenství mohlo vést spíše ke snížení standardů ochrany, než k jejich navýšení.

Společným prvkem obou kompaktů je právní nezávaznost, se kterou souvisí absence ambice zakládat nová individuální práva. I ve formě *soft law* se kompakty mohou postupem času stát novým standardem – tedy za předpokladu, že se opravdu promítnou do praxe.

Přínosy a kontroverze

GCR je dokumentem, který může stavět na desítkách let budovaném mezinárodněprávním azylovém rámci, představovaném Úmluvou o právním postavení uprchlíků z r. 1951 a Protokolem z r. 1967. Přináší čtyři konkrétní cíle:

- a) Snížení tlaku na státy hostící velké množství uprchlíků;
- b) zvýšení soběstačnosti uprchlíků (a tím i budování jejich nezávislosti na humanitární pomoci);

c) posílení přístupu uprchlíků k přesídlovacím programům;

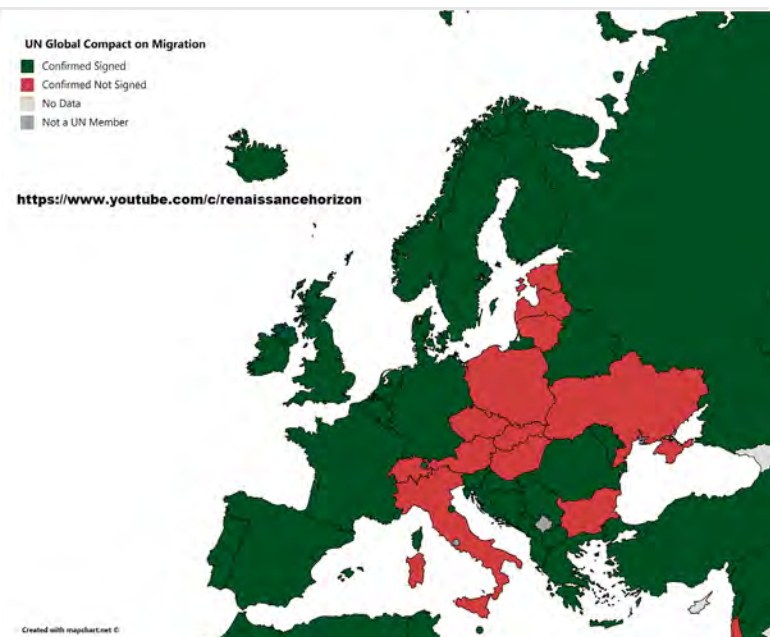
d) zlepšení podmínek ve státech původu pro umožnění bezpečného a důstojného návratu.

GCR dále předvídá konkrétní ustálené nástroje k financování pomoci uprchlíkům v případech rozsáhlého vysídlení, a naznačuje také role různých aktérů. Červenou nití, která se vine celým GCR, je porozumění, že uprchlictví se v dnešní době často stává otázkou rozvojovou spíše než humanitární, a že na azylové situaci je potřeba nahlížet z pohledu dlouhodobých životních perspektiv vysídlených osob.

Naopak GCM se nemůže opřít o žádný již existující konkrétní rámec, protože migrace jako taková dosud zůstává výsostným prerogativem státních politik (dokonce i v rámci EU jsou otázky dlouhodobých pobytů, zaměstnávání cizinců apod. ve výlučné pravomoci členských států). V tomto smyslu je oproti uprchlickému kompaktu GCM dokumentem více politickým, potenciálně normujícím, a také kontroverzním.

Ambici „360-stupňového řešení migrace“ promítnutou do 23 tematických cílů realizuje prostřednictvím tzv. *actionable commitments*, což je v praxi nákupní seznam dílčích opatření, které státy mohou (a nemusí) realizovat. Z řešených oblastí stojí za zmínku posílení přístupu k bezpečným a legálním migračním cestám, zajištění důstojných pracovních podmínek pro migrující pracovníky, uznávání kompetencí a kvalifikací, zjednodušení zasílání remitencí (peněz vydělaných v cílové zemi) či přístup k základním službám pro všechny migranty.

Největší kontroverze spojené s GCM souvisí s problematikou neregulérních migrantů a jejich práv. V situaci, kdy uprchlické právo neřeší situace vysídlení v důsledku klimatické změny a přírodních katastrof, a kdy jsou stále běžnějším jevem tzv. *mixed flows*, tedy příchod většího počtu lidí, z nichž část má legitimní azylové nároky a část nikoliv (a hranice mezi oběma skupinami je převážně nejasná), je snaha zajistit alespoň minimální míru ochrany pro všechny migranty zcela pochopitelná. Zejména bohaté státy však na máloco reagují tak podrážděně, jako na výzvy, aby se staraly o osoby, které podle jejich mínění pobývají na území nelegálně. Z lidskoprávního hlediska je přitom zjevné, že v případě těchto lidí jsou nezřídka

Mapa států, které podepsaly Globální kompakt pro migraci [3]

porušována i ta nejzákladnější práva jako přístup je ke zdravotní péči nebo dětí ke vzdělání.

Kompakty přijaty – a co dál?

Přes veškeré neshody a odpor některých států se na Valném shromáždění OSN podařilo oba dokumenty hlasy drtivé většiny mezinárodního společenství formálně posvětit (ČR hlasovala v případě GCM proti, v případě GCR nakonec pro). Vzhledem k jejich nezávaznému charakteru už nenásleduje ratifikace, ani další povinné kroky na národní úrovni. Co tedy lze čekat z hlediska jejich implementace?

Zatímco uprchlický kompakt dal vzniknout alespoň každoročnímu tzv. Globálnímu uprchlickému fóru, kde budou členské státy a další aktéři představovat své dobrovolné závazky v oblasti pomoci uprchlíkům a zasaženým státům, GCM pouze přetvoří již existující Globální fórum pro migraci a rozvoj (GFMD) pro potřeby revize z něj vyplývajících opatření.

Protože dokumenty nevytváří žádné další formální struktury ani finanční nástroje, je třeba do značné míry spoléhat na existující procesy na regionální úrovni. Únorový kulatý stůl v Bruselu pořádaný nevládními organizacemi ECRE a PICUM se pokoušel nalézt na tuto otázku odpověď v evropském kontextu. Jasně se na něm ukázalo, že trvajícím odporem Maďarska a dalších států má na výhled implementace

Pohled na Marrákeš [4]

destruktivní dopad. Situaci nezlepšují ani nadcházející volby do Evropského parlamentu a rekonstrukce Evropské komise, které ztěžují jakékoliv plánování. Ukazuje se navíc, že trendy v migrační normotvorbě EU se mohou dostat do přímého rozporu s ustanoveními kompaktů - například v souvislosti s projednávanou novelizací tzv. návratové směrnice.

V praxi bude klíčové, nakolik se reference na ustanovení kompaktů stanou standardem při přijímání opatření v souvisejících oblastech, a to včetně ochrany práv pracovníků, rozvojových a humanitárních politik nebo zajištění přístupu všech osob k základním službám. Z aktuálně běžících procesů je v této souvislosti třeba zmínit tzv. post-Cotounou, tj. nově vyjednávaný rámec rozvojových politik EU v Africe, Karibiku a Pacifiku, stejně jako dokončovaný Víceletý finanční rámec EU. Pouze pozitivně naladěné národní vlády, popřípadě europoslankyně a europoslanci, mohou svojí budoucí aktivitou napomoci tomu, aby kompakty v Evropě nezůstaly pouhými slovy na papíře, a staly se skutečným posunem ve snaze o řízení migrace a uprchlictví na nadnárodní úrovni.

Zdroje

- Newyorská deklarace o uprchlících a migrantech: <https://undocs.org/a/res/71/1>.
- Schválené znění Globálního kompaktu o uprchlících: <https://www.un.org/pga/72/wp-content/uploads/sites/51/2018/07/Global-Compact-on-Refugees.pdf>.
- Schválené znění Globálního kompaktu o bezpečné, řízené a legální migraci: <https://www.un.org/pga/72/wp-content/uploads/sites/51/2018/07/migration.pdf>.
- Globální kompakt o uprchlících - stručný průvodce: http://www.osn.cz/wp-content/uploads/UNHCR-Glogal_Compact_on_Refugees-CZE.pdf.
- Autorův komentář ke stanovisku české vlády vůči Globálnímu migračnímu kompaktu <http://denikreferendum.cz/clanek/28594-vlada-by-mela-dat-globalnimi-migracnimu-kompaktu-zuby-nej-odmitnout>

Fotografie

- [1] Evropská krize souvisela se občanskou válkou v Sýrii. Zdroj: Wikimedia Commons. CC BY-SA 4.0.
- [2] Budova OSN v New Yorku (vlevo). Zdroj: Wikimedia Commons. CC BY-SA 3.0.
- [3] Mapa států, které podepsaly Globální kompakt pro migraci. Zdroj: Wikimedia Commons. CC BY-SA 4.0.
- [4] Pohled na Marrákeš. Zdroj: cs.wikimedia.org. CC BY-SA 3.0.

BLOG NA WEBU CENTRA

Věděli jste, že na Blogu Centra jsou další krátké články o lidskoprávních tématech? Podívejte se [zde](#).

Více na www.centrumlidskaprava.cz

1) Mezinárodní trestní spravedlnost

Připravil Jan Lhotský

Trn v oku západních států: Navracející se bojovníci tzv. Islámského státu

Zuzana Malá

S ubývajícím počtem pozic držených tzv. Islámským státem přibývá množství bojovníků vracejících se (či toužících se vrátit) do své rodné země. OSN uvedla, že až 40 000 příznivců z asi 110 zemí se přidalo k teroristickým skupinám v Iráku a Sýrii. Byli mezi nimi také občané mnoha západoevropských zemí či USA. Tyto země se nyní potýkají s problémem, jak se k těmto navrátilcům postavit.

V únoru roku 2019 zahájila Kurdy vedená syrská skupina podporovaná Spojenými státy americkými jednu z posledních operací proti tzv. Islámskému státu (IS) ovládajícímu ještě některá území v západní Sýrii. V důsledku této operace bylo zajato asi 800 bojovníků Islámského státu. Ve svém proslovu prezident Spojených států Donald Trump vyzval státy, z nichž bojovníci pocházejí, aby je postavily před své soudy. Syrské demokratické síly rovněž trvaly na tom, že bojovníci nebudou souzeni jimi, ale jejich domovinami.

Zde ovšem nastává problém, že státy již dlouhodobě neví, jak si s navrátilci počínat a jak na tuto situaci reagovat. Existuje zde samozřejmě obava z toho, že jsou navracející se bojovníci (případně jejich manželky či děti) stále loajální vůči radikálnímu IS a mohli by ve své domovině šířit jeho ideologii nebo dokonce provádět různé teroristické útoky. Většina pokusů o jejich znovu zařazení do společnosti se setkává s negativními reakcemi jak ze strany společnosti, tak mnohých politiků. Odmítavé reakce jsou patrné od umírněných až po radikální - tak se vyjádřil například Rory Stewart, ministr vězeňství Velké Británie: „*Jediný způsob, jak se s navracejícími vypořádat, je, skoro v každém případě, jejich zabití.*“

Země se rovněž musí se situací vypořádat v souladu s mezinárodním právem a se závazky, které mají. Je nutné rozlišit, kdo byl obětí obchodování

Syrské demokratické síly [1]

s lidmi a kdo vědomě a cíleně vstoupil do služeb této teroristické organizace. Definicí oběti obchodování s lidmi je: *osoba, která byla rekrutována, transportována, přemístěna či přechovávána za účelem jejího zneužití či vykořisťování.* Tento akt se může odehrát i v případě, že daná osoba souhlasila se svým propašováním přes hranice či připojením k teroristické organizaci. Tyto metody IS často využíval k získání nových bojovníků.

Problematickou se tato záležitost stává, protože vytváří tzv. nedokonalé oběti. To jsou lidé, kteří se sice k organizaci přidali dobrovolně (kvůli idealistickým představám o vytvoření dokonalého muslimského státu), ale byli následně ze strany IS využiti. Hledí se na ně poté jako na ty, jež si svoji cestu zvolili dobrovolně, a tak na ochranu nemají nárok. Situaci nepomáhá ani to, že některé oběti se necítí jako tzv. Islámským státem zneužití.

Problematickou oblastí je především návrat žen a dětí. K situaci se vyjádřilo mnoho organizací i jednotlivců. Evropská komise ve své zprávě nabádá k vyhýbání se označování ženských navracejících

Umajjovská mešita v Alepu, poničená po útocích v roce 2013 [2]

se jako obětí. Podobně se vyjadřuje také The Soufan Center nebo Americký institut pro mír. Dle něj nebude boj proti násilnému extremismu úspěšný, pokud budeme předpokládat, že jsou ženy viktimizované.

Asi 2000 dětí zahraničních bojovníků IS je drženo ve věznicích v Iráku či v běžeckých táborech v Sýrii. Obvykle jsou se svými matkami a nejsou obviněny ze žádných zločinů. Zdejší podmínky jsou ale velmi špatné. Většina zemí odmítá jejich přijetí do vlasti a OSN proto varuje, že by mohly zůstat bez státní příslušnosti, a to i přesto, že na ni mají nárok.

Medializovaným se stal případ Alexandra Koteyho a Ell Shafee Elsheikho. Ti byli součástí skupiny nazývané ze strany médií „The Beatles“ kvůli jejich britskému přízvuku (viz Bulletin červen 2018, s. 13). Tvořili ji čtyři džihádisté včetně dvou výše zmíněných. Byli známi svým brutálním zacházením s rukojmími a popravami. Kotey a Elsheikh nyní čelí soudu v USA, kde jim může hrozit i trest smrti. Byli zbaveni svého britského občanství, a proto Velká Británie nemá z právního hlediska povinnost k jejich ochraně.

Evropský parlament EU zpracoval rozsáhlou zprávu zabývající se tím, jak šest evropských zemí (Belgie, Dánsko, Německo, Francie, UK, Nizozemí) reaguje na návrativší (muže, ženy i děti). Všechny země zahajují vyšetřování zločinů i v případě fyzic-

ké nepřítomnosti podezřelého a s výjimkou Německa může být všude podezřelý také v nepřítomnosti soudně stíhán. V Nizozemí a UK je možné zbavit návrativší bojovníky občanství, aniž by byli odsouzeni. Belgie, Francie a Dánsko zastávají postoj, kdy je možné občanství odebrat, ale až po odsouzení. Německé právo neumožňuje zbavení občanství vůbec. Všechny země disponují reintegračními programy a nástroji, které mají pomoci k novému zapojení návratilců do společnosti a k podpoře jejich rodin. Věk trestní odpovědnosti u dětí se v zemích liší. V UK je to od 10 let, v Belgii a Nizozemí od 12 let, ve Francii od 13 let, v Německu od 14 let a v Dánsku od 15 let.

Státy tedy stojí před náročnými rozhodnutími. Je třeba stanovit způsoby, jak se efektivně vypořádat s navracejícími se bojovníky IS a jejich případným odsouzením. Rovněž se otevírá ošemetné téma zbavování občanů státního občanství, a tedy možnost vzniku skupiny lidí bez státního občanství. Situaci je nutné řešit také kvůli velkému množství dětí, které nastalou situací trpí nejvíce.

Zdroje

- BBC News. 'IS Beatles': Mother loses high court challenge over evidence. 18. ledna 2019 (<https://www.bbc.com/news/world-middle-east-46919871>).
- BBC News. Trump tells European countries to take back IS fighters. 17. února 2019 (<https://www.bbc.com/news/world-middle-east-47269887>).
- BBC News. How many IS foreign fighters are left in Iraq and Syria?. 20. února 2019 (<https://www.bbc.com/news/world-middle-east-47286935>).
- Evropská parlament. 2018. The return of foreign fighters to EU soil. Brussels: European Parliament Research Service ([http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2018/621811/EPRS_STU\(2018\)621811_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2018/621811/EPRS_STU(2018)621811_EN.pdf)).
- Fish, Caroline. "ISIS Brides" and State Failure to Screen for Human Trafficking in Violation of International Law and Transnational Anti-Trafficking Regimes. *Opinio Juris*. 1. března 2019 (<http://opiniojuris.org/2019/03/01/isis-brides-and-state-failure-to-screen-for-human-trafficking-in-violation-of-international-law-and-transnational-anti-trafficking-regimes/>).
- Kather, L. Alexandra and Schroeter, Anna. Co-Opting Universal Jurisdiction? A Gendered Critique of the Prosecutorial Strategy of the German Federal Public Prosecutor in Response to the Return of Female ISIL Members: Part I. *Opinio Juris*. 7. března 2019 (<http://opiniojuris.org/2019/03/07/co-opting-universal-jurisdiction-a-gendered-critique-of-the-prosecutorial-strategy-of-the-german-federal-public-prosecutor-in-response-to-the-return-of-female-isil-members-part-i/>).

Fotografie

- [1] Syrské demokratické síly, autor: Kurdishstruggle, www.flickr.com, 4. října 2016, CC BY 2.0.
- [2] Umajjovská mešita v Alepu, poničená po útocích v roce 2013, autor: Gabriele Fangi a Wissam Wahbeh, Wikimedia Commons, 2013, CC BY 3.0.

Může se Mezinárodní trestní soud zabývat zločiny syrského režimu?

Barbora Valíková

Podání britských právníků k Mezinárodnímu trestnímu soudu by mohlo poskytnout podnět k zahájení vyšetřování zločinů režimu Bašára al-Asada. Podání bylo učiněno jménem 28 syrských uprchlíků pobývajících v Jordánsku. Staví přitom na myanmarském precedentu, kdy Mezinárodní trestní soud rozhodl, že za určitých okolností může vyšetřovat zločiny spáchané státem, jenž není smluvní stranou Římského statutu.

Zločiny syrského režimu

Situace v Sýrii, kde v roce 2011 propukla občanská válka, se nyní pozvolna stabilizuje a do popředí se dostává otázka, jaká budoucnost čeká zločince, kteří se v průběhu války provinili válečnými zločiny a zločiny proti lidskosti. Krutosti byly páčány na všech stranách, avšak systematické a brutální zásahy Asadova režimu proti opozici stojí v povědomí mezinárodní veřejnosti právem na předním místě.

Podle expertů byl nashromážděn dostatek důkazů umožňující Asadovo stíhání za zločiny proti lidskosti a válečné zločiny, zahrnující útoky na civilisty a jejich zadržování, mučení, vraždy, masivní vysídlení obyvatel či útoky chemickými zbraněmi, a dle vyšetřovatelů OSN pravděpodobně i zločin vyhlazování.

Stephen Rapp, někdejší Velvyslanec USA pro otázky válečných zločinů (*United States Ambassador-at-Large for War Crimes Issues*), označil již nyní nashromážděné důkazy za nejpřesvědčivější od stíhání nacistů v Norimberku. Veřejnosti nejznámější jsou z nich snímky syrského lékaře přezdívaného „Caesar“, který ze Sýrie propašoval fotografie tisíců vězňů umučených režimem, jejichž důvěryhodnost byla ověřena ve spisech, které se ze syrských věznic dostaly na západ.

Podání k Mezinárodnímu trestnímu soudu

Stíhání u Mezinárodního trestního soudu (MTS) v případě Bašára al-Asada stěžuje fakt, že Sýrie

Bašár al-Asad [1]

není jeho smluvní stranou, neboť nikdy neratifikovala Římský statut (dále jen „Statut“). Do jurisdikce MTS tedy Sýrie za standardní situace nespadá, případ by však mohl být MTS předán Radou bezpečnosti OSN na základě článku 13 písm. b) Statutu. Naděje, že by prezident Asad mohl být stíhán touto cestou, nicméně opadla po hlasování Rady bezpečnosti v roce 2014, kdy návrh vetovala Čína a Rusko, a nelze reálně předpokládat, že by v současnosti mohla být obdobná iniciativa v Radě bezpečnosti úspěšnější.

Zajímavý vývoj však nastal začátkem března tohoto roku, kdy britští právníci dali MTS podnět k vyšetřování zločinů spáchaných režimem prezidenta Asada. Podání bylo učiněno jménem 28 syrských uprchlíků pobývajících v Jordánsku, kteří ze Sýrie uprchli právě kvůli perzekucím Asadova režimu. Právníci požadují prošetření možných zločinů proti

Uprchlícký tábor Zátarí v Jordánsku [2]

lidskosti spáchaných na území Sýrie od počátku občanské války v roce 2011. Důkazy, které právníci MTS předali, se mají údajně týkat mučení, masových vražd, bombových útoků a jiných zločinů páchaných vládními silami. Tento krok podání k MTS by mohl otevřít cestu prokuratuře ke stíhání Bašára al-Asada. Mluvčí MTS potvrdil přijetí materiálů a slíbil postupovat v souladu se Statutem.

Myanmar jako precedent

Právníci se inspirovali rozhodnutím MTS ve věci rohingských uprchlíků z Myanmaru na území Bangladéše. V září 2018 Soudní senát MTS rozhodl, že ačkoli Myanmar smluvní stranou Statutu není, Bangladéš ano, a protože zločin deportace má přeshraniční charakter, MTS se jím (a některými dalšími zločiny spadajícími pod článek 5 Statutu) může zabývat (více viz Bulletin prosinec 2018, s. 25). Podání britských právníků k MTS pracuje se stejnou logikou, využívá Jordánsko, smluvní stranu Statutu, spadající pod jurisdikci MTS, jako základ pro svůj podnět.

Proveditelnost stíhání

Přestože by podání k MTS teoreticky mohlo otevřít dveře stíhání představitelů syrského režimu, další vývoj v této věci je nejistý. I pokud by MTS rozhodl, že má v tomto případě jurisdikci, prokurátorka přistoupila k zahájení předběžného šetření, a MTS nakonec vydal zatykač na Bašára al-Asada, jeho objevení před soudem v nadcházejících letech zůstává přinejmenším nepravděpodobné. Zatykač na soudánského prezidenta al-Bašíra, obviněného ze zločinů proti lidskosti a válečných zločinů, byl vydán již v roce 2009. Následující rok byl pak doplněn o obvinění z genocidy. Od té doby se však Bašír zadržení úspěšně vyhýbá. Relevantní právní otázkou by v případě zvažování stíhání byla také aplikovatelnost obvyčejových imunit hlavy státu.

Ke skepsi přispívá také fakt, že v posledních měsících dochází k normalizaci vztahů syrského režimu s arabským světem, státy přistupují ke znovuotevření ambasad v Damašku a řada členských zemí otevřeně podpořila návrat Sýrie do Ligy arabských států.

Mezinárodní tlak na Asadovo odstoupení z funkce tedy rapidně slábne. Případné předání Asada MTS by tedy bylo možné očekávat pouze v delším časovém horizontu a nejspíše jen v případě, že bude sešazen a do Haagu předán buďto opozicí, nebo jinou zemí, podobně jako tomu bylo v případech Charlese Taylora či Laurenta Gbagba.

To je však v současné době pouhé nastínění možného scénáře, jehož realizace by připadala v úvahu pouze za předpokladu, že by se žalobkyně MTS podáním ve vší vážnosti zabývala a MTS v daném případě uznal svoji jurisdikci. Rozšiřování jurisdikce na nesignatáře Statutu skrze uprchlíky ve smluvních státech je však přinejmenším problematické. Soud by takovým krokem pravděpodobně ohrozil svoji legitimitu a stíhání občanů nesmluvních stran by dále posílilo opozici vůči MTS. Lze tedy předpokládat, že MTS bude v této věci postupovat opatrně. Nutno zdůraznit, že v tuto chvíli byl prokurátore pouze podán podnět k vyšetřování a další vývoj předpovědět nelze.

Zdroje

- Afshar, Sara. Assad's Syria Recorded Its Own Atrocities. The World Can't Ignore Them. *The Guardian*. 27. srpna 2018 (<https://www.theguardian.com/commentisfree/2018/aug/27/assad-syria-atrocities-regime-photographed-murdered>).
- BBC News. Syria War: Lawyers Submit First War Crimes Cases against Assad. 7. března 2019 (<https://www.bbc.com/news/world-middle-east-47483714>).
- Hall, Eleanor. Syrian War Crimes Evidence Strongest Since Nuremberg Trials, Says Prosecutor. *ABC News*. 3. prosince 2018 (<https://www.abc.net.au/news/2018-12-03/syrian-war-crimes-evidence-strongest-since-nuremberg-trials/10577206>).
- Obaid, Nawaf. Shame on the Arabs. *Foreign Policy*, 3. února 2019 (<https://foreignpolicy.com/2019/02/03/shame-on-the-arabs-uae-bahrain-syria-assad-resume-diplomatic-ties-war-crimes/>).
- The New Arab. Syrian Refugees Launch War Crimes Case Against Assad at ICC. 7. března 2019 (<https://www.alaraby.co.uk/english/news/2019/3/7/syrian-refugees-launch-case-against-assad-for-war-crimes>).

Fotografie

- [1] Bašár al-Asad, autor: Fabio Rodrigues Pozzebom, nedatováno, Wikimedia Commons, CC BY 3.0 BR.
- [2] Uprchlíky tábor Zátarí v Jordánsku, autor: U.S. Department of State, 18. červenec 2013, Flickr, U.S. Government Works.
- [3] Děti v uprchlickém táboře Zátarí v Jordánsku, autor: United Nations Photo, 27. březen 2017, Flickr, CC BY-NC-ND 2.0.

Děti v uprchlickém táboře Zátarí v Jordánsku [3]

Rada OSN pro lidská práva ustavila nezávislý vyšetřovací mechanismus pro Myanmar

Nikola Klímová

V září loňského roku přijala Rada OSN pro lidská práva rezoluci ustavující nový nezávislý vyšetřovací mechanismus pro Myanmar. Jeho úkolem je shromáždit a analyzovat důkazy o zločinech a závažných porušeních lidských práv, k nimž došlo od roku 2011, pro usnadnění případného stíhání pachatelů před domácími či mezinárodními soudy.

Situace v Myanmaru

Současná krize v Myanmaru je vyvrcholením dlouhodobých konfliktů mezi převážně buddhistickou populací a etnickou menšinou Rohingů, která obývá zejména oblast Rakhin (označovanou jako Rakhinský nebo Arakanský stát) na jihozápadě Myanmaru. Od vyhlášení nezávislosti země v roce 1948 se Rohingové potýkali se silně diskriminační politikou myanmarské vlády, v jejímž důsledku byla závažně potlačována řada jejich základních lidských práv a svobod, včetně svobody pohybu a pobytu či práva na vzdělání.

K vypuknutí poslední vlny násilí došlo v srpnu 2017, kdy myanmarská vláda v reakci na útoky ozbrojenců z Arakanské rohingské armády spásy (*Arakan Rohingya Salvation Army*, ARSA) na policejní základny zahájila odvetnou ofenzivu, při níž vypalovala rohingské vesnice a zabíjela prchající civilisty (viz Bulletin červen 2018, s. 10). Podle odhadů si vojenské operace myanmarské armády vyžádaly již desetitisíce obětí a přiměly téměř tři čtvrtě milionu příslušníků rohingské menšiny k útěku do sousední Bangladéše.

Poradní komise pro Rakhinský stát

Situace v Myanmaru vyvolala řadu reakcí na mezinárodní scéně. V září 2016 nejprve myanmarská vláda ve spolupráci s nadací Kofiho Annana vytvořila devítičlennou Poradní komisi pro Rakhinský stát (*Advisory Commission on Rakhine State*), v níž vedle samotného bývalého generálního tajemníka OSN zasedli dva za-

Žena z Rakhinského státu v uprchlickém táboře [1]

hraniční členové se zkušenostmi s působením ve stejné mezinárodní organizaci a šest zástupců domácích lidskoprávních a jiných organizací. Činnost Komise však byla trvale pod terčem silné kritiky, neboť jejím hlavním úkolem bylo pouze navržení doporučení, zejména v oblasti vzdělávání, zdravotnictví a ekonomického rozvoje, jež by napomohla k zajištění mírového soužití jednotlivých etnik v oblasti Rakhinu. Její členové tak neměli mandát k prošetření konkrétních případů údajných zločinů a závažných porušení lidských práv příslušníků rohingské menšiny.

Podle pozorovatelů navíc myanmarská vláda neimplementovala zásadní doporučení Komise. Svou neochotu se naopak pokusila zakrýt vytvořením tzv. Poradního sboru Výboru pro implementaci doporučení týkajících se Rakhinského státu (*Advisory Board for the Committee for the Implementation of the Recommendations on Rakhine State*), jenž vydal v létě loňského roku kontroverzní závěrečnou zprávu oceňující pokrok myanmarské vlády při řešení současné krize.

Nezávislá mezinárodní vyšetřovací komise pro Myanmar

Závažná obvinění proti myanmarské vládě vyvolala v roce 2017 pozornost i na půdě Rady OSN pro lidská práva, která v průběhu svého 34. zasedání

Zasedací místnost Rady OSN pro lidská práva [2]

v březnu daného roku přijala rezoluci ustavující Nezávislou mezinárodní vyšetřovací komisi pro Myanmar (*Independent International Fact-Finding Mission on Myanmar*, FFM). Ta byla pověřena prošetřením obvinění myanmarských bezpečnostních složek z porušování lidských práv v zemi. Krátce po zahájení činnosti však myanmarská vláda znemožnila FFM vstup na své území a její závěrečná zpráva se tak musela opřít mimo jiné o svědectví získaná od uprchlíků, kteří se provizorně usídlili v okolních státech.

Na základě ročního vyšetřování vyjádřila FFM stanovisko, že jí zjištěné skutečnosti nasvědčují tomu, že od roku 2011 dochází na území Myanmaru k systematickému porušování lidských práv a mezinárodního humanitárního práva, jež v některých případech vykazuje též znaky zločinů podle mezinárodního práva, zejména zločinů proti lidskosti. Vzhledem ke shromážděným důkazům a závažnosti obvinění pak mimo jiné doporučila předložení situace v Myanmaru k Mezinárodnímu trestnímu soudu (MTS), případně vytvoření ad hoc mezinárodního trestního tribunálu.

Situace v Myanmaru u MTS

Situací v Myanmaru se MTS začal oficiálně zabývat v první polovině loňského roku, když se Úřad žalobce obrátil na přípravný senát se žádostí o posou-

zení, zda zločin deportace příslušníků rohingské menšiny z Myanmaru do Bangladéše spadá do jurisdikce MTS (viz Bulletin prosinec 2018, s. 25).

Vzhledem k tomu, že Myanmar není smluvní stranou Římského statutu, vyvstala otázka, zda lze pravomoc MTS založit s odkazem na specifickou skutkovou podstatu tohoto zločinu, jehož objektivní stránka je dokonána překročením hranice na území Bangladéše. Díky tomu, že Bangladéš ratifikoval Římský statut, by se tak ve vztahu k jurisdikci MTS uplatnil princip teritoriality (čl. 12 odst. 2 písm. a) Římského statutu).

Ve svém rozhodnutí ze září loňského roku se přípravný senát ztotožnil s argumentací Úřadu žalobce a potvrdil jurisdikci MTS nejen nad případným zločinem deportace, ale též perzekuce a jinými nelidskými činy podobné povahy. V reakci na toto rozhodnutí zahájil Úřad žalobce tzv. předběžné šetření (*preliminary examination*), jehož cílem je zjistit, zda na základě obdržených informací existuje opodstatněný důvod zahájit oficiální vyšetřování. Jak vyplývá ze závěrečné zprávy o předběžných šetřeních z roku 2018, Úřad žalobce nyní prověřuje obvinění ze zločinů spáchaných od června 2010, k nimž došlo alespoň částečně na území Bangladéše. Ukončení předběžného šetření je však prozatím v nedohlednu.

Nový směr ve vyšetřování zločinů v Myanmaru?

V návaznosti na zveřejnění závěrečné zprávy Nezávislé mezinárodní vyšetřovací komise pro Myanmar a aktivitu Úřadu žalobce MTS přijala Rada OSN pro lidská práva na svém 39. zasedání v září loňského roku novou rezoluci, která ustavuje tzv. Pokračující nezávislý mechanismus (*Ongoing Independent Mechanism*, OIM), jenž bude odpovědný za shromáždění, analyzování a archivaci důkazů týkajících se zločinů spáchaných v Myanmaru. OIM tak představuje prostřední článek mezi činností FFM a případným trestním stíháním odpovědných pachatelů před domácími či mezinárodními soudy.

OIM patří mezi relativně nové nástroje k zajištění mezinárodní trestní spravedlnosti. Podobný mechanismus byl doposud využitý pouze v souvislosti se situací v Sýrii, kde se zabývá shromažďováním důkazů o závažných porušeních lidských práv a mezinárodního humanitárního práva od března 2011. Obdobnou funkci přiznala Rada OSN pro lidská

Vypálená vesnice v Rakhinském státu [3]

práva v roce 2017 i Komisi OSN pro lidská práva v Jižním Súdánu.

Ačkoliv prozatím nejsou známy bližší informace o podobě OIM či podmínkách jeho činnosti, ze zkušeností obdobného mechanismu pro Sýrii je patrné, že úspěch OIM bude silně závislý nejen na dostatečném financování, ale též na vhodném personálním obsazení, jež by svou odborností mělo reflektovat mandát OIM. Vzhledem k jeho rozsahu bude dále klíčové, aby OIM navázal spolupráci jak s regionálními organizacemi, zejména ASEAN, tak se státy sousedícími s Myanmarem, které mohou poskytnout významnou podporu při vyšetřování.

Navzdory svému potenciálnímu přínosu je OIM řadou kritiků označován za podružný orgán, jehož činnost má pomoci zakrýt názorový rozkol mezi členy Rady bezpečnosti OSN ohledně předložení situace v Myanmaru k řádnému vyšetřování MTS. Limity mandátu OIM by však neměly zastínit fakt, že může představovat důležitý krok nejen pro zefektivnění případného řízení před MTS, ale též

pro naplnění principu komplementarity ve prospěch stíhání zmiňovaných zločinů u domácích soudů.

Zdroje

- Abbott, Kingsley (2018). Myanmar's Ongoing Independent Mechanism: Careful Planning Needed. *Opinio Juris*, 6 December 2018 (<https://opiniojuris.org/2018/12/06/myanmars-ongoing-independent-mechanism-careful-planning-needed/>).
- BBC (2017). Myanmar tensions: Annan warns on Rakhine 'radicalisation' (<https://www.bbc.co.uk/news/world-asia-41020738>).
- International Criminal Court, Office of the Prosecutor, Report on Preliminary Examination Activities 2018, 5 December 2018 (<https://www.icc-cpi.int/itemsDocuments/181205-rep-otp-PE-ENG.pdf>).
- International Criminal Court, Pre-Trial Chamber I, Decision on the "Prosecution's Request for a Ruling on Jurisdiction under Article 19(3) of the Statute", 6 September 2018 (https://www.icc-cpi.int/CourtRecords/CR2018_04203.PDF).
- International Federation for Human Rights (2018). No Stone Unturned: Q&A on accountability for crimes in Myanmar, September 2018 (https://www.fidh.org/IMG/pdf/fidh_-_no_stone_unturned_-_q_a_on_accountability_for_crimes_in_myanmar_.pdf).
- Slodkowski, Antoni; Sarkar, Himani (2018). Myanmar's Rohingya panel head refutes criticism by outgoing secretary. *Reuters*, 22 July 2018 (<https://www.reuters.com/article/us-myanmar-rohingya-panel/myanmars-rohingya-panel-head-refutes-criticism-by-outgoing-secretary-idUSKBN1KC07V>).
- UN General Assembly, Situation of human rights in Myanmar: Report of the Special Rapporteur on the situation of human rights in Myanmar, 20 August 2018, A/73/332 (<https://undocs.org/A/73/332>).
- UN Human Rights Council, Report of the detailed findings of the Independent International Fact-Finding Mission on Myanmar, 17 September 2018, A/HRC/39/CRP.2 (<https://undocs.org/A/HRC/39/CRP.2>).
- UN Human Rights Council, Situation of human rights in Myanmar: Resolution adopted by the Human Rights Council on 24 March 2017, 3 April 2017, A/HRC/RES/34/22 (<https://undocs.org/A/HRC/res/34/22>).
- UN Human Rights Council, Situation of human rights of Rohingya Muslims and other minorities in Myanmar, 25 September 2018, A/HRC/39/L.22 (<https://undocs.org/A/HRC/39/L.22>).

Fotografie

- [1] Žena z Rakhinského státu v uprchlickém táboře, autor: BRAC/Kamrul Hasan, Flickr, CC BY-NC 2.0.
- [2] Zasedací místnost Rady OSN pro lidská práva, autor: Ludovic Courtès, Wikimedia Commons, CC BY-SA 3.0.
- [3] Vypálená vesnice v Rakhinském státu, autor: Moe Zaw, Wikimedia Commons, volné dílo.

CENTRUM JE NA FACEBOOKU

Chcete být v obraze i mezi jednotlivými čísly Bulletinu? Sledujte náš facebookový profil:

www.facebook.com/Centrumlidskaprava

2) Evropský systém ochrany lidských práv

Připravili Monika Hanych a Hubert Smekal

Antisemitismus je v Evropě přítomný i 80 let od druhé světové války

Tereza Žuffová - Kunčová

Na začátku roku 2019 byly nezávisle na sobě zveřejněny tři výzkumy mapující antisemitismus a přístup k židovské komunitě v Evropě. Všechny tyto výzkumy mají alarmující závěr: antisemitismus v Evropě dramaticky roste, a co víc nenávistné útoky společnost často zlehčuje. Tyto výsledky jsou zvláště zneklidňující, vezmeme-li v potaz, že si Evropa tento rok připomíná 80 let od začátku 2. světové války.

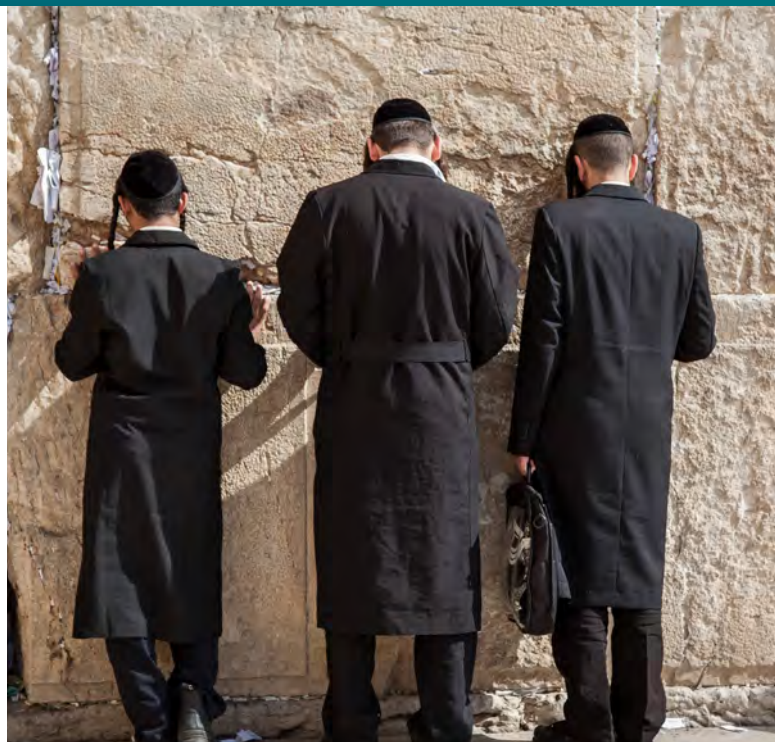
Sílící nenávist

Agentura Evropské unie pro základní práva (*Fundamental Rights Agency*, FRA) vydala na konci roku 2018 rozsáhlý výzkum zaměřující se na to, jak židovská menšina zažívá a vnímá antisemitismus v každodenním životě. Sběr dat probíhal po celý rok 2018 a účastnilo se jej 12 států Evropské unie.

Většina respondentů (89 %) uvedla, že osobně pocítuje nárůst antisemitismu, a tento problém vnímá jako závažný. Nenávistné projevy však změnil formu – stále více útoků se nově objevuje na sociálních sítích a internetových fórech. Časté jsou však stále i útoky v médiích; ve veřejném prostoru zaznívají na politických shromážděních. Právě nenávistné útoky na internetu označují respondenti jako nejvíce problematické.

Zhruba polovina (47 %) dotázaných se bojí, že by mohla být terčem protižidovského útoku. Přestože za posledních pět let plná třetina respondentů skutečně zažila obtěžování a nenávistné útoky, pouze 19 % těchto činů nahlásilo úřadům. Oběti útoků uvedly, že nevěří, že by se nahlášením těchto útoků cokoliv změnilo, nebo že útok nepovažovaly za tak závažný.

Právě přístup státu hodnotí účastníci rozporuplně. Polovina dotázaných hodnotí kladně zajištění bezpečnosti pro židovskou komunitu ze strany státu,

Zed' nářků v Jeruzalémě [1]

zároveň 70 % věří, že stát nebojuje proti antisemitismu účinně.

Není tedy překvapující, že řada Židů raději své vyznání tají, nenosí viditelné symboly víry či se vyhýbá účasti na židovských akcích. Jak ukázal výzkum, veřejné vyjadřování židovské víry vede k vyššímu počtu útoků, byť „pouze“ o 18 %. A právě strach z antisemitistického útoku vedl více než třetinu respondentů v posledních pěti letech k úvahám o emigraci ze země, v níž v současnosti žijí.

Agentura FRA na závěr svého výzkumu vyzvala státy Evropské unie k urychlené implementaci protirasistických a antidiskriminačních směrnic, spolupráci s židovskou komunitou a v neposlední řadě ke zvýšení povědomí o holocaustu a jeho obětech.

Sionistické spiknutí – předsudky a konspirační teorie

Právě na neznalost historie a na konspirační teorie rodící se z této neznalosti upozorňuje online výzkum zpravodajského kanálu CNN, který se

Památník obětí šoa v Pražské synagoze [2]

konal v září 2018 v sedmi zemích EU. Zatímco první výše zmíněný výzkum mapoval antisemitismus z pohledu židovské komunity, výzkum CNN se zaměřil na vnímání Židů, antisemitismu a holocaustu evropskou nežidovskou společností.

Zvláště alarmující byla neznalost novodobé historie Židů u mileniálů (dle výzkumu kategorie od 18 do 34 let). Každý pátý mladý člověk ve Francii uvedl, že nemá žádné nebo má malé povědomí o holocaustu. Asi 40 % dotázaných v Rakousku uvedlo, že o šoa vědí „jen málo“. Obecně z výzkumu vyplynulo, že každý dvacátý účastník o této tragické historické události nikdy neslyšel. Zhruba polovina respondentů uvedla, že má o holocaustu „dobré povědomí“.

Přestože se Evropané znalostně rozcházejí, dvě třetiny se shodují, že připomínání holocaustu může zabránit podobné tragédii v budoucnosti. Asi polovina uvedla, že připomínání holocaustu pomáhá v boji s antisemitismem.

Studie dále uvádí, že obecně Evropané vnímají židovskou komunitu pozitivně (jedinou výjimku představuje Maďarsko, kde tuto odpověď uvedlo pouze 21 % respondentů), přesto se stále v Evropě

udržuje řada předsudků. Ty jsou spolu s konspiračními teoriemi mezi respondenty nejvíce přítomny v Polsku a Maďarsku – 40 % si myslí, že Židé mají příliš moci v byznysu a finančnictví, a každý třetí uvedl, že dle jeho názoru mají Židé příliš velký vliv na politickou situaci ve světě. Tyto předsudky jsou živeny i chybnou představou o počtu Židů ve světě. Čtvrtina maďarských respondentů odhadla zastoupení lidí s židovskou vírou ve světě na 20 %. Stejnou odpověď uvedl každý pátý Brit a Polák. Skutečné zastoupení židovské komunity ve světové populaci je ovšem pouze asi 0,2 %.[1]

Reakce Evropské unie na závažná zjištění

Výzkum Evropské komise Eurobarometr (série průzkumů veřejného mínění v EU) se zaměřil právě na zmíněnou disproporci vnímání antisemitismu Židy a nežidovskou komunitou v Evropě. Zatímco v židovské komunitě nárůst antisemitismu vnímá 89 % respondentů, a většina z nich označuje antisemitismus za nejzávažnější sociální problém ve své zemi, z ostatních Evropanů tento nárůst vnímá pouze 36 % dotázaných. Dvě pětiny respondentů jiného než židovského vyznání navíc nevnímá antisemitismus jako problém ve své zemi. Také v tomto výzkumu

Památník obětem holokaustu [3]

se ukázala neinformovanost Evropanů o židovské historii a kultuře – pouze 3 % Evropanů se cítí být „velmi dobře informováno“.

Právě rozdílné vnímání problematiky antisemitismu má za následek zlehčování situace a může být i důvodem, proč židovská minorita často raději ukrývá svou víru na veřejnosti, než aby antisemitistické útoky nahlásila nebo řešila s policií.

Jaké kroky plánuje Evropská unie po zveřejnění těchto alarmujících dat? V roce 2018 ve spolupráci s OSN představila novou rezoluci ohledně svobody vyznání. Společně s Izraelem také pořádá seminář pro státní úředníky, policii a občany, kde prezentuje nejlepší možnosti, jak účinně bojovat proti antisemitismu a nenávistným projevům.

Evropská komise vytvořila v roce 2016 etický kodex, v němž se největší IT firmy zavázaly postihovat a mazat nejzávažnější ilegální obsah do 24 hodin. V roce 2017 Komise představila akční plán, jak zajistit bezpečnost veřejných prostranství se speciálním zaměřením na náboženské stavby. Dále se snaží rámcově rozšířit možný trestní postih vybraných rasistických a xenofobních vyjádření.

Nevědomost neomlouvá?

Evropská unie podniká jednotlivé kroky na mezinárodní i unijní úrovni, aby zajistila svobodu vyznání a bezpečnost svým občanům. Z výše zmíněných vý-

zkumů však jasně vyplývá, že právě neznalost a nevědomost způsobují zapomínání na židovskou historii nebo bagatelizaci nenávistných útoků na Židy. A tam, kde by mělo být místo pro vzdělání a relevantní informace, se pak často uchytí spíše předsudky, strach z odlišného a konspirační teorie.

Poznámky

[1] Údaj z výzkumu Pew Research Center's Global Religious Landscape, užitý ve výzkumu CNN, zdroj viz níže.

Zdroje

Experiences and perceptions of antisemitism Second survey on discrimination and hate crime against Jews in the EU Summary, FRA European Union Agency For Fundamental Rights, březen 2019, dostupné z: <https://fra.europa.eu/en/publication/2018/2nd-survey-discrimination-hate-crime-against-jews>.

R.A.Green, Anti-semitism in Europe: CNN exclusive poll, CNN, dostupné z: <https://edition.cnn.com/interactive/2018/11/europe/antisemitism-poll-2018-intl/>.

Eurobarometer survey on Antisemitism in Europe, fact sheet, European Commission, dostupné z: http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-19-542_en.htm.

J. Henley, Antisemitism rising sharply across Europe, latest figures show, The Guardian, 15. února 2019, dostupné z: <https://www.theguardian.com/news/2019/feb/15/antisemitism-rising-sharply-across-europe-latest-figures-show>.

Fotografie

[1] Zeď nářků v Jeruzalémě, autor: rliessum, 27.4. 2017, zdroj: Pixabay

[2] Památník obětí šoa v Pražské synagoze, autor: Øyvind Holmstad, 26.5.2014, zdroj: Wiki Commons, CC BY-SA 3.0.

[3] Památník obětem holokaustu, autor: bluesnap, 9.5.2009, zdroj: Pixabay.

Zařazením do databáze extremistů Británie porušila právo na soukromí 94letého mírového aktivisty

Michal Kubica

Evropský soud pro lidská práva koncem ledna tohoto roku shledal ve věci *Catt proti Spojenému království* porušení práva na soukromí 94letého aktivisty Johna Catta, jenž se v průběhu let zúčastnil řady veřejných protestů a demonstrací. Tím se však dostal do hledáčku policie, která o něm začala vést záznamy ve své tzv. databázi extremistů.

Desítky záznamů v policejní databázi

Britský penzista John Catt se již v roce 1948 přidal k mírovému hnutí a od té doby navštívil celou řadu veřejných protestů a demonstrací. V roce 2010 se rozhodl na základě tehdejšího britského zákona o ochraně dat požádat policii o sdělení, jaká data o něm zpracovává. Na tuto žádost mu policie sdělila, že v její databázi existuje celkem šedesát šest záznamů o jeho osobě.

Všechny tyto záznamy obsahující nejen jeho jméno a příjmení, datum narození a adresu pobytu, ale také popis vzhledu a fotografie zachycující jej na demonstracích, jichž se účastnil, obsahoval National Special Branch Intelligence System, často přezdívaný jako „databáze extremistů“. Shromážděná data pocházela z let 2005 až 2009, tedy z doby, kdy se pan Catt pravidelně objevoval na akcích pořádaných skupinou Smash EDO. Jejím hlavním cílem bylo ukončit provoz továrny společnosti EDO MBM Technology Ltd, která se zabývala výrobou zbraní a zbraňových součástí ve městě, kde pan Catt v době konání protestů žil.

Celkem padesát tři ze zmíněných šedesáti šesti záznamů o panu Cattovi byly výstupy z akcí konaných právě skupinou Smash EDO, kterou policie spojovala s pácháním trestné činnosti. Zbylé záznamy zachycovaly jeho účast na jiných poklidných shromážděních, jakými byly například protesty pořádané odbory.

Když po obdržení odpovědi policie s uvedeným počtem záznamů vedených o své osobě pan Catt

Brightonský protest proti obchodování se zbraněmi v roce 2008 [1]

požádal vedení britské policie o smazání těchto záznamů, zamítla jej bez bližšího vysvětlení. V roce 2011 se proto pan Catt s požadavkem na odstranění záznamů obrátil na soud s argumentem, že uchovávání informací o své osobě v policejní databázi je v rozporu s právem na soukromí zaručeným článkem 8 Evropské úmluvy o lidských právech („Úmluva“), neboť jejich uchovávání není nezbytné.

Vnitrostátní soudní rozhodnutí

Soud prvního stupně se s názorem pana Catta neztotožnil, když rozhodl, že uchovávání informací o osobě pana Catta bylo nezbytné v souladu s odst. 2 článku 8 Úmluvy, tedy že právo na soukromí bylo v daném případě státním orgánem omezeno v zájmu veřejné bezpečnosti, ochrany pořádku a předcházení nepokojům a zločinnosti.

S tímto závěrem však nesouhlasil odvolací soud, na který se pan Catt obrátil. Podle rozhodnutí odvolacího soudu naopak ze strany policie k porušení soukromí pana Catta došlo, neboť i vzhledem k jeho bezproblémovému životu bylo zjevně nepřiměřené a nikoliv nezbytné shromažďovat o jeho osobě tak velké množství dat po dobu několika let.

Toto rozhodnutí odvolacího soudu následně zvrátil Nejvyšší soud, když podobně jako soud prvního stupně rozhodl, že shromažďování dat o panu Cattovi bylo nezbytné v zájmu veřejné bezpečnosti, neboť podobné záznamy dávají policii velké množ-

Jednací síň Evropského soudu pro lidská práva [2]

ství informací o potenciálních nebezpečích hrozících veřejnosti. Nejvyšší soud ve své argumentaci zmínil také fakt, že policejní databáze je přístupná pouze policii samotné při plnění jejích úkolů a data z ní nejsou poskytována žádné třetí osobě. Po tomto zamítavém rozhodnutí Nejvyššího soudu se pan Catt obrátil na Evropský soud pro lidská práva („Soud“).

Soud se tak musel zabývat otázkou nezbytnosti shromažďování a uchování osobních dat pana Catta britskou policií. Zčásti se ztotožnil s názorem Nejvyššího soudu, když uvedl, že v obecné rovině je samozřejmě nezbytné pro potřeby policie nejprve data shromáždit a teprve poté je projít a zvážit jejich hodnotu. V daném případě však policie po několik let shromažďovala a uchovávala velký objem citlivých dat o nekonfliktním, bezúhonném člověku v již dosti pokročilém věku, který i dle slov jednotlivých národních soudů nepředstavuje žádnou hrozbu, a jediným důvodem ke shromažďování údajů o jeho osobě a jejich uložení v databázi extremistů je tak jeho pravidelné navštěvování protestních akcí.

To Soud označil jako nepřipustné, neboť svoboda shromažďování je jedním ze základních práv chráněných Úmluvou a nikdo nemůže být z důvodu pouhé své účasti na protestních shromážděních vystavován negativním následkům. Samotné shro-

máždění osobních informací o panu Cattovi za účelem rozboru jejich informační hodnoty policií bylo dle Soudu v pořádku. Z výše zmíněných důvodů však v otázce, zda v daném případě bylo ze strany státního orgánu nezbytné tyto osobní informace pana Catta nejen shromažďovat, ale také uchovávat, Soud rozhodl, že to již nezbytné nebylo. Spojené království se tak dopustilo porušení soukromí pana Catta uchováváním jeho osobních informací v databázi extremistů.

Zdroje

Another case of violating privacy and personal data protection:

Catt v. the United Kingdom, Strasbourg Observers, 22. února 2019 (<https://strasbourgobservers.com/2019/02/22/another-case-of-violating-privacy-and-personal-data-protection-catt-v-the-united-kingdom/#more-4308>).

Retention of data: Catt v The United Kingdom 2019, European Court of Human Rights, Weightmans, 29. ledna 2019 (<https://www.weightmans.com/insights/retention-of-data-catt-v-the-united-kingdom-2019-european-court-of-human-rights/>).

UK failed to protect the right to privacy of a lifelong activist whose personal data appeared in an extremism database, European Court of Human Rights – press release, 24. ledna 2019 (<http://hudoc.echr.coe.int/eng-press?i=003-6308613-8238123>).

Fotografie

[1] Brightonský protest proti obchodování se zbraněmi v roce 2008. Autor: fotdmike, zdroj: Flickr.com, CC BY-NC-ND 2.0.

[2] Jednací síň Evropského soudu pro lidská práva. Autor: Adrian Grycuk, zdroj: Wikimedia Commons, CC-BY-SA-3.0-PL.

Boj za volební právo – příběh z minulosti?

Sabina Škrobánková

V květnu se konají v zemích Evropské unie deváté volby do Evropského parlamentu, ne každý má ale právo se jich zúčastnit. Jedním z důvodů je omezení svéprávnosti. Do jaké míry je takové omezení překážkou účasti ve volbách a jak se liší jednotlivé přístupy členských států? I na tyto otázky se zaměřila Agentura Evropské unie pro základní práva ve výzkumu zaměřeném na vývoj volebního práva osob s omezenou svéprávností a na změny v restriktivním přístupu států.

Rada Evropské unie rozhodnutím z května 2018 vyhlásila volby do europarlamentu, které se konají letos v rozmezí od 23. do 26. května. V České republice se volební místnosti otevřou v pátek 24. května již tradičně ve dvě hodiny odpoledne. Před pěti lety, v roce 2014, svého volebního práva využilo pouhých 18,2 % oprávněných českých voličů, což je o 20 % méně než evropský průměr. Mezi občany nejen v tuzemsku, ale i v ostatních zemích EU je však i část lidí se zdravotním postižením, kteří bojují za svou účast ve volbách, zákonné překážky jim ji nicméně znemožňují.

Politická práva zaručena bez rozdílu?

Všichni lidé se rodí svobodní a sobě rovní co do důstojnosti a práv. V tomto duchu se nesou i ustanovení Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením (dále jen „Úmluva“), přijaté Valným shromážděním OSN v roce 2006, k jejíž ratifikaci Česká republika přistoupila o tři roky později. Úmluva v článku 29 stanoví základní principy týkající se účasti osob s postižením na politickém a veřejném životě. Signatářské státy se zavazují lidem se zdravotním postižením zaručit politická práva a možnost jich užívat na rovnoprávném základě s ostatními, což se týká výkonu jak aktivního, tak pasivního volebního práva.

Kromě tradiční povinnosti státu zaručit tajné hlasování ve volbách, či umožnit, aby zdravotně postiženým při hlasování asistovala osoba dle vlastního výběru, v sobě ustanovení článku 29 nese i povinnost zajistit vhodné, přístupné a snadno srozumitelné

Hlasovací schránka [1]

volební materiály. Tím se rozumí například volební lístky psané Braillovým písmem, úprava volebních místností a další relevantní opatření.

Překážky na cestě k volebním urnám

Smlouva o fungování Evropské unie garantuje občanům EU aktivní i pasivní účast ve volbách do Evropského parlamentu (dále jen „volby“) v členském státě EU, a to za shodných podmínek, jaké se vztahují na příslušníky daného státu. Jejich konkrétní úprava je ponechána na samotných členských státech, z čehož vyplývá, že se podmínky přístupu k volebním urnám napříč unií liší.

V České republice se volba zástupců na evropské úrovni řídí zákonem o volbách do Evropského parlamentu z roku 2003, který stanoví, že překážkou ve výkonu volebního práva na území státu je mimo

jiné i omezení svéprávnosti k výkonu práva. Svou roli hrají také národní soudy.

Český Nejvyšší soud v roce 2017 judikoval, že v řízení o omezení svéprávnosti je soud oprávněn rozhodnout i o tom, zda se posuzovaná osoba omezuje ve svéprávnosti k výkonu volebního práva. Česká republika se tedy řadí mezi dvě třetiny členských států omezujících účast ve volbách na základě zákonem stanovených kritérií.

Stanovisku Nejvyššího soudu předcházel Otevřený dopis nevládních organizací k přijímanému stanovisku občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ČR, v němž se neziskové organizace vyjádřily mimo jiné k otázce svéprávnosti. Občanský zákoník umožňuje omezit svéprávnost pouze v zájmu dotčeného člověka a jen tehdy, hrozila by mu jinak závažná újma. Nevládní organizace v dopise uvádí, že si lze jen stěží představit způsob posuzování újmy hrozící člověku v závislosti na odevzdání volebního hlasu.

V celé Evropské unii neexistuje jednotný postup pro určení hranice, která dělí osoby se zdravotním postižením od přístupu k volebním urnám. Národní poradní komise pro lidská práva ve Francii v nedávné publikaci „Občanství a hendikep: volební právo je právo, nikoliv privilegium“ uvádí, že rozhodnutí o tom, zda je osoba způsobilá k účasti ve volbách, značně závisí na subjektivním posouzení soudce, jelikož francouzský občanský soudní řád nijak nespécifikuje obsahové náležitosti lékařského posudku, na jehož základě soudce následně o omezení práva rozhoduje.

Rozdílné přístupy členských států vzhledem k míře omezení volebního práva

Kromě možného omezení volebního práva ze strany příslušných orgánů existují i jiné přístupy k volebnímu právu zdravotně postižených osob. Agentura Evropské unie pro základní práva rozděluje státy do dalších dvou skupin v závislosti na tom, zda umožňují osobám omezeným na svéprávnosti

Evropský parlament [2]

Braillovo písmo [3]

z důvodu duševní či psychosociální poruchy účast ve volbách, či nikoliv. Jedním z přístupů je jejich úplné vyloučení („exclusion“), s nímž se můžeme setkat například v sousedním Německu. Pravým opakem je pak zákonná úprava, která nepřipouští žádná omezení („full participation“). Takových zemí, mezi něž patří mimo jiné i Slovensko, je z 28 členských států jen 12.

Z dlouhodobého hlediska dochází k pozitivním změnám v přístupu k osobám se zdravotním postižením v souvislosti s výkonem jejich politických práv. Například dánská legislativa v roce 2016 umožnila účast ve volbách na evropské a místní úrovni osobám soudně svěřeným do plné péče opatrovníka. Španělsko v roce 2018 zákonem zaručilo volební právo osobám v opatrovnictví, a to pro všechny typy voleb.

Změny se však nedějí jen v oblasti legislativy. Centrální volební komise v Litvě poskytuje informace o podobě voleb ve zjednodušené formě usnadňující jejich pochopení. Finské ministerstvo spravedlnosti pak

kromě instrukcí a volebních lístků psaných Braillovým písmem připravuje videa týkající se voleb ve znakovém jazyce, obdobné materiály bude dávat k dispozici i Ministerstvo vnitra v Rakousku.

Svůj podíl na současném trendu nesou kromě státních i neziskové organizace. U nás se k nim řadí Liga lidských práv či Společnost pro podporu lidí s mentálním postižením, které se zasazují o zájmy osob se zdravotním postižením na národní i mezinárodní úrovni. Irská lidová iniciativa se zasloužila o vytvoření zjednodušené publikace informující o hlasování, v Belgii proběhla kampaň zdůrazňující, že osoby se zdravotním postižením disponují stejným volebním právem jako všichni ostatní.

Díky nové legislativní úpravě tak v některých členských státech bude letos ve volbách do Evropského parlamentu umožněna účast většímu počtu lidí se zdravotním postižením, než tomu bylo před pěti lety. Na národních úrovních postupně dochází k implementaci kroků usnadňujících dotčeným osobám rovnou účast ve volebním procesu.

Zdroje

- European Union Agency for Fundamental Rights. 2019. Who will (not) get to vote in the 2019 European Parliament elections?. Luxembourg: Publications Office of the European Union (<https://fra.europa.eu/en/publication/2019/disability-voting-rights>).
- Comission nationale consultative des droits de l'homme. 2017. Avis sur le droit de vote des personnes handicapées - Citoyenneté et handicap «le droit de vote est un droit, pas un privilège.» (https://www.cncdh.fr/sites/default/files/170126_avis_droit_de_vote_des_pers._handicapees_a5_vdef_1.pdf)
- Liga lidských práv, Quip, z.ú., Společnost pro podporu lidí s mentálním postižením, Inventura, Mental Disability Advocacy Centre ŠKOK do života. 2017. Otevřený dopis nevládních organizací k přijímanému stanovisku Občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ČR. (<http://llp.cz/2017/01/volebni-pravo-pro-vsechny/>).
- United Nations. 2006. Convention on the Rights of Persons with Disabilities. (<http://www.un.org/disabilities/documents/convention/convoptprot-e.pdf>).

Fotografie

- [1] Hlasovací schránka, autor: Martin Strachon, 12. 1. 2018, zdroj: Wikimedia Commons, CC-BY-SA-4.0
- [2] Evropský parlament, autor: David Iliff, 5. 2. 2014, zdroj: Wikimedia Commons, CC-BY-SA 3.0.
- [3] Braillovo písmo, autor: Dominique Archambault, 17. 1. 2009, zdroj: Flickr.com, CC BY-NC-ND 2.0

3) Mezinárodní politika, byznys a lidská práva

Připravili Nela Černotová a Lukáš Hoder

Apple a Google čelí kritice za umožnění šíření aplikace sloužící ke sledování saúdskoarabských žen

Martin Pracný

Apple a Google prostřednictvím svých digitálních distribučních služeb Google Play Store a Apple App Store nabízejí aplikaci Absher vytvořenou saúdskoarabskou vládou, kterou saúdskoarabští muži využívají ke kontrole pohybu žen v jejich opatrovnictví. Obě tyto společnosti za to sklídily tvrdou kritiku.

Absher můžeme přeložit z arabštiny jako „k Vaším službám“. Jedná se o aplikaci pro chytré telefony, která umožňuje občanům a rezidentům v Saúdské Arábii využívat různých vládních služeb bez zbytečné státní byrokracie. Aplikace byla vydána v roce 2015 a mezi její základní funkce patří například možnost objednání si schůzky na úřadě, provedení výměny cestovního pasu, občanského průkazu nebo zaregistrování vozidla.

Na druhou stranu má tato aplikace i jednu kontroverzní „vychytávku“. Jedná se o funkci, která umožňuje mužům zjistit, kde se nachází žena, za kterou je v rámci systému mužského opatrovnictví zodpovědný. Podle saúdského práva totiž musí mít každá žena, bez ohledu na její věk, úroveň vzdělání nebo rodinný stav mužského opatrovníka, kterým může být její otec, strýc, manžel, bratr nebo syn. Tento opatrovník následně dává souhlas například se studiem této ženy, uzavřením manželství nebo i otevřením bankovního konta.

Aplikaci je možné stáhnout buď z Google Play Store nebo Apple App Store, kde ji poskytuje saúdské ministerstvo vnitra. Podle ministerstva vnitra aplikaci používá více než 11 milionů uživatelů z celkového počtu 33 milionů obyvatel tohoto arabského království. Z celkového počtu 11 milionů uživatelů jsou muži zastoupeni celkem 9 miliony, což znamená, že aplikaci používá každý druhý saúdskoarabský muž. Verze aplikace pro ženy neumožňuje stejné funkce jaké má mužská verze. Ženy například nemají přístup k funkci povolení k vycestování.

Arabská žena v nikábu [1]

Absher je překážkou, která brání ženám opustit zemi

I přesto, že aplikace funguje již řadu let, mediální pozornosti se jí dostalo na začátku roku 2019, kdy na funkci sledování žen upozornil investigativním článkem americký INSIDER, a to v reakci na útěk mladé Saúdské Arabky Rahaf Kanúnové. Kanúnová utekla z rodinné dovolené v Kuvajtu. Následně měla namířeno do Austrálie, kde chtěla požádat o azyl. Při přestupu v Thajsku byla ale zadržena místními úředníky, údajně na žádost Saúdské Arábie. Thajské úřady ji chtěly posadit zpátky na letadlo do Kuvajtu. K tomu ovšem nedošlo, jelikož se dívka zabarikádovala v hotelu a přes sociální síť Twitter požádala o pomoc. Její tweet měl mezinárodní dosah a dívka byla následně nabídnut azyl v Kanadě.

Saúdskoarabský korunní princ Muhammad bin Salmán [2]

Absher obsahuje systém varovných textových zpráv, které mužského opatrovníka ženy upozorní v případě, že žena použije svůj pas. Opatrovník má poté šanci zabránit ženě ve vycestování ze země tím, že pomocí několika dotyků displeje odvolá v aplikaci její právo vycestovat. Počet žen, které se snaží každoročně uprchnout ze země se blíží k číslu 1000. V několika případech byly ženy schopny tyto funkce obejít tím, že získaly kontrolu nad aplikací a následně samy sobě povolily skrze konto svého poručníka vycestování ze země.

Google i Apple aplikaci stále nabízí ke stažení

V druhé polovině února 14 reprezentantů amerického Kongresu vyzvalo výkonné ředitele společnosti Apple, Tima Cooka, a Google, Sundara Pichaia, aby aplikaci Absher odstranili z nabídky svých distribučních služeb. Firmy k tomu v dopise dostaly lhůtu do 28. února. Obě společnosti oznámily, že provedou interní vyšetřování. Google následně

oznámil, že aplikaci ze svého obchodu Play Store neodstraní. Podle jeho názoru aplikace neporušuje žádné smluvní podmínky, a proto může v Google Play Store zůstat. Společnost Apple své stanovisko doposud nezveřejnila, pouze uvedla, že tuto věc stále prošetřuje.

Zdroje

Bostock, Bill. 2019. "Saudi Arabia runs a huge, sinister online database of women that men use to track them and stop them from running away." INSIDER. 1. 2. 2019 (<https://www.thisisinsider.com/absher-saudi-website-men-control-women-stop-escape-2019-1>).

Detrick, Hallie. 2019. "Google to Continue Hosting Controversial Saudi 'Woman-Tracking' App." Fortune. 4. 3. 2019 (<http://fortune.com/2019/03/04/google-saudi-arabia-app-absher/>).

Fotografie

[1] Arabská žena v nikábu, autor: Steve Evans, Wikimedia Commons, CC BY 2.0

[2] Saúdskoarabský korunní princ Muhammad bin Salmán, autor: US. Department of State, Wikimedia Commons, Public domain

Oběti sexuálního násilí jako prostředku vedení války v Kosovu: Chceme být slyšet!

Jiří Němec

Autor je studentem mezinárodních vztahů na Masarykově univerzitě. Zaměřuje se zejména na albánský etnický prostor, kde působil několik let jako dobrovolník a projektový vedoucí, a na Bosnu a Hercegovinu, kam v současnosti vyjíždí jako dobrovolník OSN. V Kosovu se setkal s oběťmi válečného sexuálního násilí z jejichž výpovědí částečně vychází předložený článek.

Během kosovské války v letech 1998–1999 bylo sexuální násilí hojně využíváno jako součást válečné taktiky znesvářených stran. Podle odhadů bylo takto poznamenáno až dvacet tisíc osob. Mluvit o tomto tématu je však pro tamní společnost obrovským tabu. Nyní, téměř dvacet let od konce války, se postiženým začíná dostávat zasloužené pozornosti.

„Posbírej si své věci a vrať se ke své rodině. Byla jsi v jejich rukou, dělali si s tebou, co chtěli. Už pro mě nejsi dobrá, nemůžu s tebou být.“ Takto nějak by se dala shrnout typická odpověď manžela v kosovské rodině poté, co se mu žena přizná, že byla za války sexuálně zneužita. Jakkoli se tomu můžeme ve světle našeho západního civilizačního smýšlení divit, kosovská společnost, její kolektivní vědomí a organizace jsou nastaveny jinak. Přiznání žen často provází vyhnání z rodin a život na samém okraji komunity. Přiznání mužů je pak zcela nemyslitelné. Situace se však pozvolna začíná měnit.

Čest rodiny, tradice a náboženství – základní stavební kameny společnosti

V problematice sexuálního násilí v Kosovu zdaleka nehraje roli jen komplikovaný státní aparát či justice. Důležitým aspektem je také společnost v jejím národním slova smyslu. Její organizace, tradice a hodnoty určují přístup, jakým bude na osoby zasažené tímto druhem násilí nahlíženo.

Z prímých výpovědí obětí válečného sexuálního násilí vyplývá, že mnoho dřívějších svateb bylo předem sjednaných a zejména nevěsty do nich v prvo počátku nevstupovaly s nadšením, ale především

Město Prizren v Kosovu [1]

z úcty k tradici. Mnoho svědkyň ale vzápětí dodává, že se k nim manžel vždy choval s nebývalou úctou a respektem a mnohdy je podporoval například ve vzdělání, ke kterému měly z různých důvodů složitý přístup.

Pro albánské etnické prostředí a tamní tradiční kmenový model společnosti jsou vzájemná lidská úcta i respekt k autoritám a pravidlům historicky podmíněné a obecně charakteristické rysy. Rodina, její pověst a do jisté míry čest jejího hlavního představitele, kterým je ve vystupování navenek muž, jsou hodnoty, jejichž pošpinění má v dané komunitě dalekosáhlé následky.

Jakkoli se tento model společenského uspořádání mění, mnohé z tradičních konzervativních hodnot v ní zůstávají stále silně zakořeněny. Vezmeme-li v potaz také skutečnost, že cca 95 % obyvatelstva Kosova je islámského vyznání, začíná se nám skládat obraz společnosti, ve které je z pozice ženy velmi složité přiznat, že byla sexuálnímu násilí

vystavena. O to složitější je poté dosáhnout na odbornou pomoc lékařů či státní penze za prožitou újmu.

Spíše občanské nežli státní zastání

Mnohé ženy ve svých výpovědích uvedly, že by pachatele těchto činů i po letech poznaly. Některé by byly schopny uvést i křestní jména pachatelů. Mnoho možností k dosažení spravedlnosti jim však bylo doposud vzdáleno. Jen velmi málo žen se odhodlalo promluvit ke svým rodinám, lékařům či dokonce veřejně vystoupit. Situaci do roku 2018 neprospívaly ani státní mechanismy, jelikož v systému odškodňování válkou zasažených osob nebyl tento akt násilí reflektován.

Pochybení se často objevují i v případech soudních řízení. Nežádka byly zaznamenány případy, kdy odvolání obžalovaného vůči prvoinstančnímu rozhodnutí mělo za následek radikální snížení vyměřeného trestu či dokonce úplné zrušení odsuzujícího rozsudku. Tyto praktiky se týkají kosovského soudnictví obecně. Avšak v kombinaci s výše popsanou společenskou situací, silně korupčním prostředím a strachem postižených žen ze společenského vyloučení, je reálný dopad na řešení problematiky sexuálního násilí o to větší.

Životní a společenská situace žen, které byly během války sexuálně zneužity, se začala zlepšovat v roce 2011 s nástupem Atifete Jahjagové do funkce prezidentky Kosova. Jak někdejší prezidentka sama často uvádí, toto téma se jí stalo velmi blízkým v momentě, kdy byla telefonicky oslovena jednou z dotčených a pozvána na utajenou osobní návštěvu komunity pětaticeti žen sdílejících podobnou válečnou zkušenost. Kvůli nedostatku exekutivních pravomocí osoby prezidenta v kosovském politickém systému však byly počátky jakéhokoli aktivismu ve prospěch postižených velmi náročné.

Mimo tuto osobní aktivitu tehdejší prezidentky působí v Kosovu čtyři hlavní neziskové organizace pomáhající zhruba 1 500 ženám, které se během války staly obětí sexuálního zneužití. Podle zakladatelky a ředitelky jedné z nich – Centra propagace práv žen – Kadire Tahirajové je jedním z nejzávažnějších problémů ekonomické vyloučení a nesoběstačnost dotčených. V přístupu ke zdravotním vyšetřením a psychologické pomoci ženám

Autor s někdejší prezidentkou Jahjagovou [2]

brání víceméně „jen“ odhodlání promluvit. Avšak dostupnost ekonomické podpory je o mnoho horší v tom, že je častokrát podmíněna právě lékařským vyšetřením a zveřejněním osobních údajů při podání žádosti.

Nárok na finanční kompenzaci osob se zkušeností s válečným sexuálním násilím zavedlo Kosovo až v roce 2018, přičemž systém žádostí o tuto podporu vychází právě z požadavků na dostatečné prokázání takovéto skutečnosti. V polovině minulého roku tak o uznání statusu válečné oběti požádalo cca 600 osob, z toho sto patnácti byl status potvrzen a osmdesáti třem již byla vyplacena měsíční penze ve výši 230 euro. Tato částka odpovídá zhruba 90 % průměrného měsíčního příjmu žen v Kosovu, a je tedy vítaným přilepšením zejména pro matky samoživitelky a jiné sociálně vyloučené ženy.

Bohužel, uvážíme-li, že některé odhady hovoří až o dvaceti tisících osobách zasažených sexuálním násilím v letech 1998-99, je počet žádajících, jakkoli se pravděpodobně do současnosti zvýšil, stále žalostně nízký. Vyjma této státní podpory či grantů mezinárodních organizací se ženám snaží pomáhat právě zmíněné neziskové organizace a občanská sdružení. Příkladem může být organizace, která umožňuje ženám ručně vyrábět například drobné šperky, které následně zprostředkuje k prodeji, a celý výtěžek pak putuje zpět do rukou tvůrkyň těchto precizních rukodělných výrobků.

Celkově by se pozice a situace kosovských žen dala přirovnat ke špičce ledovce. Ženy, které se odhodlaly vystoupit a veřejně za svá práva v kontextu sexuálního násilí bojovat, či se jen svěřit nezisko-

Náhrdelník vyrobený jednou ze zneužitých žen [3]

vým organizacím, případně požádat stát o finanční pomoc, jsou jen zlomkem mnohem většího a komplexnějšího problému.

Pozitivní však je, že právě tyto ženy jsou příkladem pro mnohé další, a to třeba právě pod heslem „*Chceme být slyšet!*“, pod kterým vystupují ženy sdružené v jedné z pomáhajících neziskových organizací. Dodávají tak ostatním sílu a odhodlání přiznat sobě i okolí mnohdy velmi bolestivou minulost. Celá společenská situace a náhled na válečné a sexuální násilí se tak pozvolna mění.

Sen o rovnostářské společnosti

Nejen v Kosovu se objevilo sexuální násilí coby systematická válečná taktika, jejímž účelem je zstrašení a ponížení protivníka a rozložení cílové společnosti. Tato problematika je poměrně velkým tabu a dlouhodobě ne zcela efektivně řešeným problémem. Na druhou stranu je posun ve vnímání a přístupu společnosti k tomuto tématu znatelný.

Sen někdejšího prvního prezidenta tehdy ještě „prenatální“ Republiky Kosovo Ibrahima Rugovy o rovnostářské a tolerantní společnosti se stává méně utopickým a čím dál více reálným. A přispívá k tomu právě razantně se zlepšující společenská situace. Nicméně, je v rukou nastupující mladé generace toužící po úniku z této ekonomicky i politicky svázané země, aby tento sen skutečně v realitu přetavila.

Za poslední dekádu zesílil v Kosovu hlas neziskových organizací snažících se posílit postavení žen

obecně; organizací propagujících rovná práva žen a mužů, podporujících ženy podnikatelky či mladé dívky ve vzdělání. Hlavně se však zesílil hlas těch, kteří s osobami zasaženými sexuálním násilím přímo pracují a pomáhají jim v náročné léčbě a složitých životních situacích. Státní aparát uznal nárok těchto osob na ekonomické odškodnění, a i kosovské soudnictví se pozitivně proměňuje.

Přestože je postavení žen, zejména těch zasažených válečným sexuálním násilím, v Kosovu nadále velmi složitou a těžko řešitelnou situací, zaznamenala tato země a její občané obrovský posun. A to především v pohledu na danou problematiku a na možnosti jejího řešení. Bez změny myšlení místních obyvatel může totiž jen málokteré legislativní, institucionální či jiné technické opatření uspět. A tato změna nyní nastává.

Zdroje

UN Women. In the words of Kadire Tahiraj: “Sexual violence during the war remains an unpunished crime in Kosovo”. UN Women [online]. 2018. (<http://www.unwomen.org/en/news/stories/2018/3/in-the-words-of-kadire-tahiraj>).

Center for Strategic & International Studies. Rape as a Weapon of War: A Conversation with Former Kosovo President Atifete Jahjaga. Center for Strategic & International Studies [online]. 2019. (<https://www.csis.org/events/rape-weapon-war-conversation-former-kosovo-president-atifete-jahjaga>).

Fotografie

[1] Město Prizren v Kosovu, zdroj: CLPD

[2] Autor s někdejší prezidentkou Jahjagovou, zdroj: Jiří Němec

[3] Náhrdelník vyrobený jednou ze zneužitých žen, autor: Jiří Němec

[4] Heroinat - pomník ženám zneužitým během války v Kosovu, autor: Jiří Němec

Heroinat – pomník ženám zneužitým během války v Kosovu [4]

Austrálska utečenecká politika

Dominika Beňková

Austrália dlhodobo čelí medzinárodnej kritike kvôli prísnej utečeneckej politike. Vo februári sa navyše rozhodla pre znovuo tvorenie kontroverzného tábora pre žiadateľov o azyl na Vianočnom ostrove.

Po roku 2013, kedy čelila Austrália najväčšej migračnej vlne, sa vtedajšia vláda rozhodla o sprísnenie migračnej politiky. Na základe projektu Suverénne hranice boli lode s migrantmi zastavované už pred austrálskym pobrežím a posielané buď späť do krajiny pôvodu alebo boli transportované do austrálskych utečeneckých táborov vytvorených na ostrovoch Nauru, Papue Novej Guiney a Vianočnom ostrove.

Na pevninskú časť krajiny boli pustení len tí, ktorým bola vládou uznaná akútna zdravotná starostlivosť. Ďalším kontroverzným bodom bola snaha austrálskej vlády na základe medzinárodnej zmluvy presídľovať utečencov na územie Kambodže. Práve takýmto spôsobom sa Austrália vyhla ďalšiemu veľkému prívalu utečencov.

Situácia sa výrazne zmenila tohto roku, po schválení opozičného pozmeňovacieho návrhu predloženého labouristickou stranou a nezávislými poslancami. Schválenie nového migračného zákona predstavuje prvú porážku konzervatívnej austrálskej vlády v posledných rokoch.

Nová legislatíva pozmeňuje princípy migračnej politiky a dáva lekárom právo premiestniť približne 1000 ľudí z centier v Tichom oceáne do Austrálie v prípade potreby špeciálnej zdravotnej starostlivosti. Výraznú zmenu tvorí fakt, že potrebu zdravotnej starostlivosti už nehodnotia samotní úradníci, ale lekári pracujúci v táboroch. V prípade, že vláda neakceptuje požiadavky lekárov dochádza k zvolaniu nezávislej komisie, ktorá hodnotí zdravotný stav a určuje druh zdravotnej starostlivosti.

Tábory na tichomorských ostrovoch

Austrálsky premiér Scott Morrison označuje zmeny presadené opozíciou za oslabenie ochrany austrál-

[Transparent za ľudské práva \[1\]](#)

ských hraníc. Zároveň sa vyjadril, že kvôli zmene legislatívy musí prijať nové bezpečnostné opatrenia, aby ostala bezpečnosť obyvateľov dostatočne ochránená. Morrison očakáva, že v dôsledku zmeny bude do Austrálie smerovať väčšie množstvo migrantov. Práve kvôli tomu oznámil znovuo tvorenie tábora na Vianočnom ostrove, ktorý bol po silnej kritike zatvorený len v októbri minulého roku. Premiér sa týmto otvorením chce vyhnúť tomu, aby sa migranti so zdravotnými problémami dostali na austrálsku pevninu.

Opozičné strany označujú konanie premiéra ako súčasť kampane pred májovými parlamentnými voľbami. Ako problém uvádzajú, že v tábore na Vianočnom ostrove chýbajú kapacity na poskytnutie adekvátnej zdravotnej starostlivosti, vrátane chýbajúcej psychologickej pomoci, ktorú potrebuje značná časť migrantov.

Za najväčší problém tábora boli označované podmienky, v ktorých tam zotrvali žiadatelia o azyl. Okrem zdravotných problémov, ktoré boli riešené neadekvátne, sa migranti sťažovali aj na nepokoje, ktoré v tábore vznikali. Nepokoje vznikali najmä kvôli neinformovanosti ľudí v tábore,

Sydney [2]

ktorí tam často strávili viac ako rok bez akýchkoľvek informácií o budúcom vývoji. Najväčšie nepokoje prepukli po tom, ako nebola vyšetrená smrť jedného z migrantov. Premiér chce práve na tento ostrov presunúť migrantov žiadajúcich o zdravotnú starostlivosť a vyhnúť sa tak ich kontaktu s pevninskou Austráliou.

Silnej kritike čelia aj ďalšie utečenecké a internačné tábory. O tábor na ostrove Nauru sa začali zaujímať médiá najmä po tom, čo sa zistili viaceré prípady sebapoškodzovania či pokusov o samovraždu aj u detí. Samovražedné sklony boli objavené aj u detí mladších ako 10 rokov. Stalo sa tak v dôsledku psychických problémov spôsobených traumou či pocitom nebezpečia. Toto zistenie viedlo k presunu detí do lekárskej starostlivosti v snahe ochrániť ich pred zneužívaním, nátlakom či inými negatívnymi skúsenosťami.

Medzinárodná kritika

Prísna migračná politika je terčom kritiky rôznych medzinárodných organizácií. Rada pre ľudské práva, spadajúca pod Organizáciu spojených národov, v septembri minulého roku otvorene kritizovala praktiky v austrálskych táboroch v Tichom oceáne a žiadala o zlepšenie podmienok pre ľudí v tábore. Rada volala najmä o vyriešenie situácie s psychicky chorými deťmi. O problémoch s ľudskými právami informovala aj organizácia Human Rights Watch, ktorá upozorňuje najmä na slabú starostlivosť o migrantov a nesplňovanie ľudskoprávných štandardov.

O situáciu v utečeneckých táboroch sa zaujíma aj austrálska spoločnosť či neziskové organizácie. Tejto problematike sa venuje napríklad *Refugee Action Coalition*, ktorá bojuje hlavne za práva detí na ostrovoch a kritizuje pomalý proces ich integrácie do spoločnosti. Za ďalšie problémy označuje slabú zdravotnú starostlivosť a neochotu štátu s migrantmi spolupracovať.

Austráliu čakajú v máji parlamentné voľby a otázka migračnej politiky hrá v predvolebných debatách dôležitú úlohu. V aktuálnych predvolebných prieskumoch vedie práve opozičná labouristická strana, ktorá v oblasti migračnej politiky presadzuje vyjednanie novej zmluvy o presídľovaní migrantov a taktiež hovorí o zvyšovaní počtu prijatých utečencov na 27 tisíc ročne do roku 2025.

Zdroje

- BBC. 2019. Christmas Island: Australia 'to re-open' controversial detention centre. BBC News. 13.02.2019 <https://www.bbc.com/news/world-australia-47221362>.
- Human Rights Watch. 2019. Australia: Reverse Cruel Refugee Policy. HRW. 17.02.2019 <https://www.hrw.org/news/2019/01/17/australia-reverse-cruel-refugee-policy>.
- Harrison, Virginia. 2018. "Nauru refugees: The island where children have given up on life." BBC News. 01.09.2018 (<https://www.bbc.com/news/world-asia-45327058>).
- Davidson, Helen. 2019. "Sick refugees on Manus and Nauru to be sent to Christmas Island not mainland." The Guardian. 19.02.2019 (<https://www.theguardian.com/australia-news/2019/feb/19/sick-refugees-on-manus-and-nauru-to-be-sent-to-christmas-island-not-mainland>).

Fotografie

- [1] Transparent za ľudské práva, autor: Haefelr, Wikimedia Commons, CC BY-SA 3.0
- [2] Sydney, autor: Matthew, Wikimedia Commons, CC-BY-2.5

4) Česká republika a lidská práva

Připravila Lucie Nechvátalová

Právo obětí trestného činu na peněžitou pomoc od státu

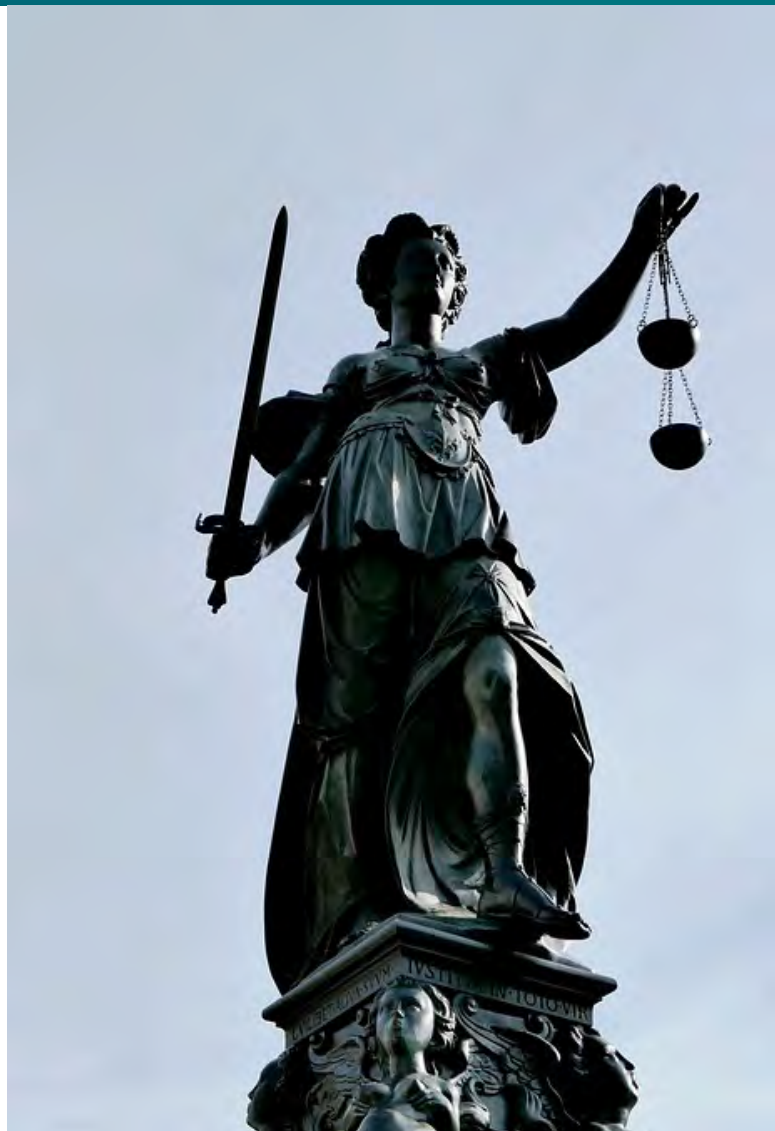
Aneta Frodlová

Nejvyšší správní soud se zabýval kasační stížností Ministerstva spravedlnosti podanou proti rozhodnutí Městského soudu v Praze. V rozsudku městský soud přisvědčil žalobkyni, že podle zákona o obětech trestných činů má jako oběť trestného činu nárok na peněžitou pomoc. Ministerstvo namítlo nesprávný výklad předmětného zákona. Za jakých okolností může oběť požadovat od státu poskytnutí peněžité pomoci?

Na konci roku 2014 proběhlo trestní řízení před Městským soudem v Brně, ve kterém žalobkyně vystupovala jako poškozená. Obžalovaný byl v rámci tohoto řízení shledán vinným trestnými činy loupeže a těžkého ublížení na zdraví. Byl odsouzen k souhrnnému trestu odnětí svobody na 9,5 let a zároveň mu byla uložena povinnost náhrady nemajetkové újmy žalobkyni, a to ve výši 200 000 Kč, která sestávala z náhrady bolestného a náhrady za způsobenou psychickou újmu. Důležité je zdůraznit, že pachatel byl nemajetný a ve výkonu trestu, tudíž nebylo možné očekávat, že by byl schopen své povinnosti dostát.

Žalobkyně poté podala žádost na Ministerstvo spravedlnosti (dále jen „ministerstvo“) o poskytnutí peněžité pomoci podle § 28 odstavce 2 zákona o obětech trestných činů ve výši 200 000 Kč. Svou žádost odůvodnila tím, že jí byla trestným činem způsobena fyzická zranění, kvůli kterým byla dvanáct dní hospitalizovaná, a posttraumatická stresová porucha.

Ministerstvo však žádost žalobkyně zamítlo. Své rozhodnutí odůvodnilo tím, že částka priznaná Městským soudem v Brně nepředstavovala prokázanou ztrátu na výdělku ani náklady spojené s léčením ve smyslu § 28 odst. 1 písm. b) zákona o obětech trestných činů.

Ilustrační fotografie [1]

Následné řízení před Městským soudem v Praze

Proti rozhodnutí ministerstva podala žalobkyně žalobu k Městskému soudu v Praze (dále jen „městský soud“). Ten žalobkyni vyhověl a napadené rozhodnutí ministerstva zrušil. Dle městského soudu použilo ministerstvo pouze jazykový výklad a již se nevypořádalo s teleologickým výkladem, tedy nezohlednil účel dané normy.

Zákon o obětech trestných činů nevylučuje peněžitou pomoc, která je odůvodněna způsobením nemajetkové újmy. Naopak v § 2 odst. 2 citovaný zákon stanoví, že „obětí se rozumí fyzická osoba, které bylo

Budova Ministerstva spravedlnosti [2]

nebo mělo být trestným činem ublíženo na zdraví, způsobena majetková nebo nemajetková újma nebo na jejíž úkor se pachatel trestným činem obohatil“. Dále v § 24 stanovuje okruh oprávněných žadatelů o peněžitou pomoc, do kterého žalobkyně spadá.

Dle městského soudu postupovalo ministerstvo formalisticky, protože dovodilo ze znění § 28 odst. 1 písm. b) zákona o obětech trestných činů, že žalobkyně nemá nárok na peněžitou pomoc ve vztahu ke vzniklé nemajetkové újmě. Takový výklad se však přičil účelu této právní úpravy, jelikož za oběť byla považována i osoba, které bylo trestným činem ublíženo na zdraví a zároveň jí byla způsobena nemajetková újma. Účelem tohoto zákona je podpora obětí trestných činů, jeho jednotlivá ustanovení bylo tedy nutné vykládat v souladu s tímto účelem.

Peněžitou pomoc lze toliko poskytnout na základě některého z taxativně vymezených důvodů v § 28 odst. 1 písm. a) až d) zákona, avšak v tomto případě žalobkyně disponovala pravomocným rozsudkem trestního soudu, ve kterém již byla výše nemajetkové újmy vyčíslena. V tomto případě se nemusí již nic dále dokazovat.

Žalobkyni měla být peněžitá pomoc přiznána, jelikož je obětí ve smyslu zákona o obětech trestných činů a byla jí způsobena těžká újma na zdraví v dů-

sledku trestné činnosti, což potvrdil trestní soud v rozsudku, v němž je zároveň vymezená i výše náhrady nemajetkové újmy. Peněžitou pomoc bylo nutné žalobkyni poskytnout podle § 28 odst. 1 písm. b) ve spojení s § 28 odst. 2 zákona o obětech trestných činů, a to ve výši 200 000 Kč, kterou požadovala.

Dále městský soud uvedl, že přiznání nároku nebrání ani fakt, že žalobkyně svůj nárok opírala o § 28 odst. 2 zákona o obětech trestných činů. Žalobkyně neměla povinnost dle příslušné právní úpravy uvést konkrétní ustanovení zákona, ze kterého dovozuje nárok na peněžitou pomoc. Žádost bylo nutné posoudit dle jejího obsahu, ze kterého jasně plynulo, o jakou pomoc žalobkyně žádá.

Ministerstvo podalo proti rozhodnutí kasační stížnost

Ministerstvo namítalo nesprávný výklad ustanovení § 28 odst. 1 a § 28 odst. 2 zákona o obětech trestných činů, jelikož dle jeho názoru lze peněžitou pomoc poskytnout pouze z důvodů § 28 odst. 1 zákona o obětech trestných činů, přičemž výčet důvodů je taxativní a tyto meze nelze překročit.

Dále uvedlo, že § 28 odst. 2 zákona slouží výlučně k usnadnění a zrychlení správního řízení. Ovšem nezakládá třetí formu peněžitě pomoci, kterou by bylo možné obětem poskytnout. Dle Ministerstva lze peněžitou pomoc přiznat pouze ve dvou taxativně stanovených případech dle § 28 odst. 1 písm. b) zákona o obětech trestných činů.

První situací je přiznání paušální částky 50 000 Kč. Druhou situací je potom přiznání částky ve výši, „*která představuje oběti prokazanou ztrátu na výdělek a prokazané náklady spojené s léčením*“. Ministerstvo uvedlo, že pokud by úmysl zákonodárce směřoval také k poskytování peněžitě pomoci z důvodu nemajetkové újmy, tuto skutečnost by do § 28 odst. 1 také výslovně zakotvil.

Při výkladu tohoto zákona je nutné vycházet z jeho základních principů

Nejvyšší správní soud (dále jen „NSS“) připomněl, že při výkladu tohoto zákona je nezbytné vycházet z jeho základních principů, které byly již několikrát zmiňovány v judikatuře NSS.[1]

NSS se ztotožnil s názorem městského soudu, který ve svém rozhodnutí uvedl, že je vázán zásadou v pochybnostech ve prospěch oběti, jelikož to naplňuje účel zákona. Dle NSS je smyslem zákona „zmírnit dopady spáchaného trestného činu na život obětí a naplnit celosvětový trend posilování práv obětí, zmíněný i v důvodové zprávě k zákonu“.

Při rozhodování o žádosti na peněžitou pomoc je nutné zohlednit principy subsidiarity, reparace a rozhodování ve prospěch oběti. Princip subsidiarity stanovuje, že peněžitou pomoc je nutné poskytnout zejména tam, kde odškodnění není možné získat z jiných zdrojů. Dále má tato pomoc ze strany státu funkci reparační, která plyne z § 25 zákona.

NSS sdělil, že ustanovení § 28 odst. 2 zákona netvoří samo o sobě právní základ pro poskytnutí peněžitě pomoci, ale slouží ke zjednodušení správního řízení. Pro ministerstvo je poté výše nemajetkové újmy, která je uvedena v rozsudku, závazná. K takovému závěru je nutno dospět, i přestože se žádné z ustanovení § 28 odst. 1 zákona o nemajetkové újmě výslovně nezmiňuje. Toto ustanovení je totiž třeba vykládat tak, aby byly naplněny výše uvedené principy tohoto zákona a nedošlo k vyprázdňení tohoto ustanovení.

K tomu dle názoru NSS směřoval výklad ministerstva, protože dle něj lze oprávněným osobám podle § 24 odst. 1 písm. b) zákona o obětech trestných činů poskytnout peněžitou pomoc pouze ve dvou výše zmíněných případech. Takový závěr by však vedl k tomu, že náhradu nemajetkové újmy by nebylo možné poskytnout nikdy, ačkoliv byla přiznána pravomocným rozsudkem a ustanovení § 28 odst. 2 zákona ji výslovně zmiňuje.

O peněžitou pomoc může oběť trestného činu žádat ve třech případech

Pokud žadatel prokáže, že je obětí trestného činu a byla mu způsobena těžká újma na zdraví, pak obdrží peněžitou pomoc ve výši 50 000 Kč. Jestliže navíc doloží prokázanou ztrátu na výdělku nebo náklady spojené s léčením, pak mu budou přiznány takto prokázané částky, snížené o to, co již obdržel z titulu náhrady škody, až do výše 200 000 Kč. Nebo doloží, že pravomocným rozsudkem již bylo o náhradě škody nebo nemajetkové újmy rozhodnuto, pak bude mít nárok na pomoc ve výši

Městský soud v Praze [3]

uvedené v tomto rozsudku, v maximálním rozsahu do 200 000 Kč.

V projednávaném případě byla naplněna třetí možnost, jiný výklad by dle NSS vedl k nežádoucímu vyprázdňení § 28 odst. 2 zákona. NSS se tedy ztotožnil se závěry městského soudu a kasační stížnost jako nedůvodnou zamítl.

Poznámka

- [1] Nejvyšší správní soud posuzoval typově obdobné či dokonce stejné případy již ve své předchozí judikatuře, např. v rozsudku ze dne 29. března 2018, č. j. 10 As 278/2017, ze dne 20. září 2018, č. j. 10 As 120/2018-31 (potvrzeném usnesením Ústavního soudu ze dne 29. ledna 2019, sp. zn. IV. ÚS 3905/18), či ze dne 25. října 2018, č. j. 2 As 297/2017 - 25.

Zdroje

- Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 29. ledna 2019, č. j. 9 As 423/2018 – 29.
Zákon č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů a o změně některých zákonů (zákon obětech trestných činů), ve znění pozdějších předpisů.

Fotografie

- [1] Ilustrační fotografie, autor: moritz320, datum pořízení: 17. října 2018, pixabay, CC0 Creative Commons.
[2] Budova Ministerstva spravedlnosti, autor: Packa, datum pořízení: 30. července 2017, zdroj: Wikimedia Commons, Creative Commons CC-BY-SA-2.5.
[3] Městský soud v Praze, autor: Dezidor, datum pořízení: 2011, zdroj: Wikimedia Commons CC-BY-3.0.

Kauza Nečesaný aneb justiční ping-pong: 6 let a 14 meritorních rozhodnutí

Zdeněk Nevřivý

Trestní řízení proti Lukáši Nečesanému za pokus o vraždu bylo vedeno již od roku 2013. Soudy v této věci do současné doby vydaly 14 meritorních rozhodnutí, na jejichž základě došlo k několika podstatným zvratům. Zcela zásadně se k této věci vyjádřil v únoru tohoto roku Ústavní soud, na něhož navázal rozhodnutím Vrchní soud v Praze. Jakým způsobem Ústavní soud rozhodl a jak vůbec celá kauza probíhala?

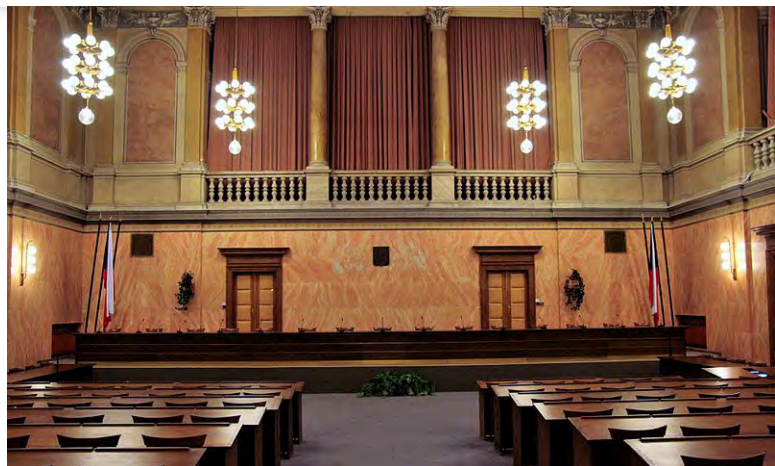
Průběh kauzy

Lukáš Nečesaný se měl v roce 2013 dopustit zvláště závažného zločinu vraždy ve stádiu pokusu, a to tím, že měl napadnout kadeřnici v její provozovně s přímým úmyslem ji usmrtit a získat majetkový prospěch. Oběť následkem tohoto útoku utrpěla mnohočetná zranění hlavy.

V rámci prvního nalézacího řízení u Krajského soudu v Hradci Králové (dále jen „krajský soud“) byl Nečesaný uznán vinným za výše popsany zločin a odsouzen k trestu odnětí svobody v délce 16 let. Proti tomuto rozhodnutí se Nečesaný odvolal k Vrchnímu soudu v Praze (dále jen „vrchní soud“), který rozhodnutí krajského soudu zrušil a vrátil mu jej k novému projednání.

Následovalo „druhé kolo“ u krajského soudu, který Nečesaného opět uznal vinným a uložil mu stejný trest jako v prvním případě. Nečesaný se proti tomuto rozhodnutí znovu odvolal k vrchnímu soudu. Ten rozhodnutí krajského soudu zrušil v části o trestu, přičemž sám Nečesanému uložil mírnější trest odnětí svobody v délce 13 let. V této chvíli vstoupila do kauzy ministryně spravedlnosti, která podala stížnost pro porušení zákona k Nejvyššímu soudu. Ten následně zrušil rozhodnutí jak krajského, tak vrchního soudu a nařídil krajskému soudu nové projednání věci.

Krajský soud poté již potřetí rozhodoval v této kauze a Nečesaného shledal vinným a uložil mu opět trest odnětí svobody v délce 13 let. Nečesaný podal

Sněmovní sál Ústavního soudu [1]

znovu odvolání, které ale vrchní soud zamítl. Proto podal Nečesaný dovolání k Nejvyššímu soudu, který vydal v této kauze přelomové rozhodnutí, jímž byla opět zrušena rozhodnutí krajského a vrchního soudu. Toto rozhodnutí mělo na kauzu zásadní vliv, jelikož Nejvyšší soud dospěl k závěru, že hodnocení důkazů vykazovalo extrémní nesoulad s jejich obsahem a porušovalo jednu z klíčových zásad trestního řízení *in dubio pro reo* (v pochybnostech ve prospěch obžalovaného), načež Nejvyšší soud nařídil projednání věci u krajského soudu v jiném senátu.

Krajský soud následně dospěl k dalšímu přelomovému rozhodnutí, jelikož Nečesaného zcela zprostil obžaloby. Důvodem mělo být to, že žádný důkaz (či soubor důkazů) jednoznačně neusvědčoval Nečesaného ze spáchání tohoto zločinu. Proto byla uplatněna zásada *in dubio pro reo*. Poté podal státní zástupce odvolání k vrchnímu soudu. Vrchní soud rozhodnutí krajského soudu zrušil a nařídil nové projednání věci. Shledal nedostatky v hodnocení provedených důkazů, jelikož se krajský soud měl řídit při jejich hodnocení pouze pokyny Nejvyššího soudu, což však dle vrchního soudu není povinnost soudu první instance. Tím mělo dojít k vydání rozsudku na základě nesprávného posouzení důkazů.

Poté následovalo již páté nalézací řízení u krajského soudu, v němž byl již podruhé Nečesaný zproštěn obžaloby. Krajský soud téměř převzal své původní odůvodnění, přičemž se k věci na závěr rozsudku krátce vyjádřil. V něm uvedl, že soud nižší instance musí respektovat rozhodnutí soudů vyšších stupňů, zároveň však v obou zprošťujících rozsudcích vyjádřil své názory. Státní zástupce nato podal další odvolání k vrchnímu soudu. Vrchní soud mimo to, že rozhodnutí krajského soudu znovu zrušil, tak nově přikázal projednání věci u krajského soudu

Budova Vrchního soudu v Praze [2]

v novém senátu. Důvodem mělo být to, že krajský soud nedbal výhrad v předcházejícím rozhodnutí vrchního soudu a téměř celé své rozhodnutí sestavil ze svého předcházejícího rozhodnutí.

Následně podal Nečesaný ústavní stížnost, která směřovala především proti poslednímu rozhodnutí vrchního soudu. Nečesaný namítal porušení ústavně zaručených práv, a to zejména práva na řádné soudní řízení a na zákonného soudce.[1] Na základě nálezu ÚS vydal vrchní soud koncem března 14. pravomocné rozhodnutí, kterým Nečesaného zprostil obžaloby.

Řízení před Ústavním soudem a jeho nálezy

Než se začal Ústavní soud (dále i „ÚS“) zabývat meritem stížnosti, tak musel posoudit, zda je vůbec tato ústavní stížnost způsobilá, aby byla projednána před ÚS. Zpravidla má totiž ÚS pravomoc k projednávání jen těch stížností, které směřují proti rozhodnutím, kterými se věc končí, což v tomto případě neplatilo. ÚS však dospěl k závěru, že rozhodnutí o tom, že by měl být změněn senát krajského soudu, je konečné (nelze se proti němu odvolat), tudíž v tomto případě byla stížnost přípustná. Zde se tedy dostáváme k jádru rozhodování ÚS, který nerozhodoval o celé kauze, nýbrž pouze o tom, zda vrchní soud rozhodl o změně senátu krajského soudu v souladu s ústavním pořádkem.

Ústavní soud nejprve konstatoval, že odnětí věci rozhodujícímu soudci je mimořádným prostředkem, tudíž k tomuto kroku musí vést velmi závažné pochybení ze strany soudu nižšího stupně. Proto ná-

sledovalo posouzení ze strany ÚS, zda k takovému pochybení skutečně došlo. Vrchní soud odůvodnil nařízení změny senátu tím, že krajský soud se zaštiťuje při rozhodování pouze názorem Nejvyššího soudu a v jeho rozhodnutí chybí vlastní hodnocení důkazů. Dle vrchního soudu musí krajský soud hodnotit důkazy pouze podle svého přesvědčení. Ústavní soud ale konstatoval, že vrchní soud si na soudech nižších stupňů nemůže vynucovat jiné hodnocení důkazů. Soudy vyšších instancí „pouze“ hodnotí, zda soudy nižšího stupně prováděly hodnocení důkazů dle právních zásad a zákonných ustanovení. To znamená, že soud nižšího stupně může při rozhodování přihlídnout k závěrům soudu vyšší instance, přesto postupuje i nadále v intencích nezávislosti soudního rozhodování.

Navíc ÚS zjistil, že rozhodnutí krajského soudu nemá žádné tak významné chyby, na které by mohl soud vyššího stupně v rámci své zákonné pravomoci poukazovat. Krajský soud dle ÚS vyhotovil zcela vlastní rozhodnutí. Pokud by skutečně existovala závažná pochybení v rozhodnutí krajského soudu, tak měl vrchní soud předložit ve svém rozhodnutí detailní analýzu, v čem tyto chyby spočívaly, to však neučinil. Proto se ÚS rozhodl provést tuto analýzu sám. Vybral všechny části rozhodnutí krajského soudu, v nichž jsou zmiňovány závěry Nejvyššího soudu. Ústavní soud zjišťoval, zda krajský soud nevyužívá argumenty Nejvyššího soudu bez náležitého odůvodnění a zjistil, že tomu tak nebylo. Závěry Nejvyššího soudu sice byly v rozsudku zmiňovány, avšak dle ÚS to nebylo na škodu, zvláště za situace, kdy krajský soud dokonce někdy závěry Nejvyššího soudu popřel.

Závěr rozhodnutí Ústavního soudu

Ústavní soud především ve svém rozhodnutí zdůraznil, že soudy musí při projednávání případu Nečesaného postupovat v mezích zákonů. Zřetelně z tohoto případu totiž vyplývalo, že soudy neřešily pouze právní stránku, ale odrážela se v něm také stránka emocionální. Například vrchní soud ve svém rozhodnutí často používal velmi expresivní slovní spojení jako: „*krajský soud se zaklíná názory Nejvyššího soudu*“, „*oprotit se od nesprávného hodnocení provedených důkazů, není proto schopen rozhodnout nestranně, ani napsat jasné a přezkoumatelné rozhodnutí*“ či „*neočistil se od domnělého závazného názoru Nejvyššího soudu*“. Krajský soud zase do svého posledního rozhodnutí zahrnul dle ÚS zcela nadbytečnou

část, v níž sděluje, že: „*je vyššími soudy za každou nohu tahán jiným směrem*“. Není proto divu, že Nečesaný ve své stížnosti k ÚS uvedl, že vrchní soud zřejmě vede s Nejvyšším soudem válku a on se tak dostává do role pasivní oběti soudního „ping-pongu“.

Ústavní soud proto vrchnímu soudu přikázal, aby projednal věc znovu, a pokud bude přesvědčen, že jsou v rozhodnutí krajského soudu zásadní pochybení, která by směřovala k nutnosti změny senátu, musí ji náležitě odůvodnit. ÚS přitom znovu zdůraznil, že nařízení změny senátu je až krajním prostředkem.

Rozhodnutí vrchního soudu

V tomto článku je vhodné zmínit i dosud poslední rozhodnutí vrchního soudu, kterým byl Nečesaný opět zproštěn obžaloby. Předseda senátu vrchního soudu Jiří Lněnička totiž nečekaně na vyhlášení rozsudku prohlásil, že: „*nynější rozhodnutí je špatné, ale vzhledem k procesním možnostem neměl*

jinou možnost“, dále, že: „*Problémem této věci není, že by byl nedostatek důkazů, ale jejich hodnocení. Máme za to, že v přípravném řízení bylo shromážděno dostatečné množství důkazů, které by v jiné trestní věci pro uznání viny bohatě postačovaly*“. V průběhu vyhlášení též kritizoval bývalou ministryni Válkovou, která podala v posledním dni ve své funkci stížnost pro porušení zákona k Nejvyššímu soudu. Dle názoru vrchního soudu byla tato stížnost podána pouze na základě údajů od obhájců Nečesaného, což mělo být nestandardní a mělo se to projevit i na kvalitě stížnosti.

Zhodnocení vývoje kauzy

Z výše popsaného je zřejmé, že v tomto případě došlo k velkému selhání dotčených soudů, což ostatně zmiňoval i ÚS. Celé soudní řízení trvalo 6 let a bylo vydáno 14 rozhodnutí. Nestandardní průběh celého trestního řízení završuje i poslední rozhodnutí vrchního soudu, který na jednu stranu zamítl odvolání státního zástupce proti zproštění Nečesaného

Budova Krajského soudu v Hradci Králové [3]

Ilustrační foto [4]

obžaloby, avšak zároveň dodal že existuje dostatek důkazů, které by v jiné kauze bohatě stačily k vynešení odsuzujícího rozhodnutí. Na základě tohoto velmi nezvyklého rozhodnutí vrchního soudu je možné se domnívat, že státní zástupce podá dovolání k Nejvyššímu soudu, což může znamenat další pokračování kauzy.

Nesmíme ani opomenout, že Nečesaný již dvakrát nastoupil do vězení, ze kterého byl dvakrát na základě rozhodnutí Nejvyššího soudu propuštěn. Nejednalo se tak o pochybení pouze jedné instance, nýbrž rovnou krajského i vrchního soudu. Krajský soud, respektive konkrétně ten senát, který původně rozhodoval v kauze Nečesaný, opakovaně chybně vyhodnocoval důkazy a neuplatnil zásadu *in dubio pro reo*. Nakonec vrchní soud zjevně odmítal argumentaci, jak krajského, tak Nejvyššího soudu, což vedlo k nadbytečnému prodlužování kauzy.

Je možné, že výše zmíněné pochybení soudů či konkrétních soudců může mít u laické veřejnosti negativní dopad na celkový obraz justice. A to zejména v době, kdy se justice nachází pod vzrůstajícím tlakem některých politiků. Doufejme tedy, že výše popsané pochybení soudů je skutečnou výjimkou v našem soudnictví a též, že kauza Nečesaný brzy dospěje ke svému konci.

Poznámky

- [1] Mimo porušení práva na zákonného soudce namítal Nečesaný ve své ústavní stížnosti i údajnou podjatost soudců vrchního soudu a Nejvyššího soudu. V případě Nejvyššího soudu Nečesaný poukázal na odbornou spolupráci mezi soudcem Nejvyššího soudu a soudkyní vrchního soudu. Ústavní soud ale s odkazem na svou judikaturu učinil závěr, že pouze profesní vztah nezákládá podjatost soudců z různých soudních instancí. Druhá námitka proti vrchnímu soudu byla též shledána jako neopodstatněná, jelikož ji Nečesaný již v průběhu řízení uplatnil a vrchní soud i Nejvyšší soud se s touto námitkou náležitě vypořádaly.

Zdroje

- Nález Ústavního soudu ze dne 8. února 2019, sp. zn. IV. ÚS 4091/18.
 Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 29. března 2017, sp. zn. 8 Tdo 1706/2016
 Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 20. května 2015, sp. zn. 8 Tz 15/2015
 Česká televize. 2019. Vrchní soud zprostil Nečesaného viny z pokusu o vraždu kadernice. Praha: ČT24 (<https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2771117-vrchni-soud-zprostil-necesaneho-viny-z-pokusu-o-vrazdu-kadernice>).

Fotografie

- [1] Sněmovní sál Ústavního soudu, autor: Martin Strachoň. Datum pořízení: 20. února 2015. Zdroj: Wikimedia Commons.
 [2] Budova Vrchního soudu v Praze, autor: ŠJů. Datum pořízení: 27. září 2011 Zdroj: Wikimedia Commons.
 [3] Budova Krajského soudu v Hradci Králové, autor: Vlout. Datum pořízení: 4. listopadu 2013. Zdroj: Wikimedia Commons.
 [4] Ilustrační fotografie, autor: gaston mane. Datum pořízení: neznámé. Zdroj: <https://www.pexels.com/photo/game-match-ping-pong-racket-370112/>.

SLEDUJTE AKCE CENTRA A DALŠÍCH INSTITUCÍ

Naše aktivity naleznete [zde](#).

Sekce „Chystá se“ přibližuje, co plánují jiné instituce. Zobraze ji [zde](#).

Čínští křesťané žádali v Česku o azyl

Eva Dokoupilová

Před správními soudy jsou v současné době projednávány žaloby několika desítek čínských žadatelů o mezinárodní ochranu, kteří tvrdí, že jsou v Číně pronásledováni za své náboženské vyznání. Ministerstvo vnitra, proti jehož rozhodnutím žaloby směřují, překročilo v řízeních těchto žadatelů lhůtu k vydání rozhodnutí i o 800 dnů, za což bylo také kritizované ombudsmankou. O co přesně v kauzách jde a jak pokračují?

Situace věřících v Číně

Komunistická strana Číny (dále jen „KSČ“) má již dlouhá léta nastaveny své politiky tak, aby co nejeftivněji potírala růst náboženských komunit a eliminovala určitá náboženství a jejich praktiky, které by mohly být hrozbou pro komunistický politický systém. Po nástupu Xi Jinpinga do čela KSČ v roce 2012 prudce vzrostl počet náboženských perzekucí. O způsobu zacházení s křesťany rozhoduje, zda jsou pro režim přínosní, nebo pro něj představují hrozbu. Mezi praktiky potírání křesťanství v Číně patří zákazy křesťanských oslav, limitace počtu nových kněží, prověrky náboženských vůdců ohledně politické spolehlivosti a dle organizace Freedom House se čínské bezpečnostní složky dopouštějí také mučení a vražd věřících.

Řízení o mezinárodní ochraně a přístup Ministerstva vnitra

V období od léta 2015 do léta 2016 požádalo kolem 80 čínských občanů, kteří byli údajně pronásledováni z důvodu jejich křesťanské víry, o udělení mezinárodní ochrany v České republice. Celkový počet žádostí čínských občanů dosáhl v roce 2016 dokonce 68, což činilo z Číny v tomto roce jednu z nejpočetnějších domovských zemí žadatelů o mezinárodní ochranu přicházejících do Česka.[1]

Problematickým se v této souvislosti stalo, že navzdory zákonem stanoveným lhůtám Ministerstvo vnitra (dále jen „ministerstvo“) posuzovalo žádosti nepřiměřeně dlouho, přičemž v některých přípa-

Čínská panna Maria s Ježíškem [1]

dech překročilo lhůtu k vydání rozhodnutí až o 800 dnů. Standardní lhůta pro vydání rozhodnutí je přitom podle zákona o azylu 6 měsíců a lze ji prodloužit maximálně o 9 měsíců, resp. o 12 měsíců, s ohledem na okolnosti a složitost projednávaného případu. Tato právní úprava začala platit od prosince roku 2015.

Pro některé čínské žadatele však platí právní úprava předchozí, neboť podali své žádosti před nabytím účinnosti nové úpravy. Předchozí právní úprava stanovovala „základní“ lhůtu pro vydání rozhodnutí 90 dní a působila, že ji je možno s ohledem na okolnosti a složitost případu neomezeně prodlužovat, neboť nestanovovala žádnou

Ministerstvo vnitra České republiky [2]

maximální lhůtu k prodloužení, jak je tomu dnes. Jak však vyložil Nejvyšší správní soud (dále jen „NSS“), k prodloužení lhůty by mělo docházet pouze ve výjimečných a odůvodněných případech.

Situací se začala zabývat veřejná ochránkyně práv Anna Šabatová, která zahájila šetření tohoto případu z vlastní iniciativy. Obrátila se na ministerstvo s žádostí o vysvětlení jeho postupu. Odpověď ministerstva však nebyla shledána ombudsmankou jako dostačující, a proto vyzvala ministra vnitra k přijetí opatření k nápravě.[2]

Případem čínských křesťanů se začala zabývat i nezisková Organizace pro pomoc uprchlíkům (dále jen „OPU“), která právně zastupovala zhruba 30 křesťanů. Ke konci února 2018 byla ministerstvem rozeslána první rozhodnutí o (ne)udělení mezinárodní ochrany. Většina žádostí byla zamítnuta s odůvodněním, že křesťané v Číně mohou být v určité problematické situaci, ale v rámci projednání případů nebylo doloženo, že by jejich obava z pronásledování byla odůvodněná. OPU následně

neúspěšným žadatelům doporučila, aby jejím prostřednictvím podali proti zamítavým rozhodnutím ministerstva žaloby.

Řízení před správními soudy

Několika žadatelům byly jejich žaloby již zamítnuty.[3] Krajské soudy v Hradci Králové - pobočka v Pardubicích a v Ostravě však dvěma žalobám vyhověly. Ve svých rozhodnutích jmenované soudy především kritizovaly ministerstvo za nedostatečné vypořádání se s azylovými příběhy žalobkyň, které byly podle soudů věrohodné a konzistentní.

Ministerstvo dospělo k závěru, že za pronásledování ve smyslu § 12b zákona o azylu nelze případy žalobkyň označit, aniž by však posoudilo kompletně a pečlivě konkrétně popsané incidenty žalobkyň s čínskou policií z důvodu uplatňování jejich víry a tyto pak důsledně konfrontovalo s pojmem pronásledování. Tento pojem musí být přitom dle judikatury NSS vykládán v souladu

s kvalifikační směrnici, jež za pronásledování mimo jiné považuje použití fyzického nebo psychického násilí.

K údajnému přicestování celé organizované skupiny čínských věřících z ekonomických důvodů soudy uvedly, že je nutné vyhodnotit konkrétní příběh každého ze žadatelů. To také ministerstvo v jiných případech udělalo, neboť některým z této organizované skupiny azyl udělilo.

Ohledně neudělení žalobkyním ani doplňkové ochrany ve smyslu § 14a zákona o azylu soudy upozornily, že ministerstvo pouze v zásadě opsalo odůvodnění k neudělení azylu podle § 12b zákona o azylu, tedy i tuto část považovaly za nepřekoumatelnou. Ministerstvo se tedy bude muset oběma případy zabývat znovu a precizněji.

Závěr

Případ čínských křesťanů nám odkrývá nedostatky v přístupu Ministerstva vnitra. Ministerstvo se dopustilo pochybení hned ze dvou úhlů pohledu. Po stránce procesní, jak uvádí i ombudsmanka, projednávalo případy nepřiměřeně dlouho bez udání pádného důvodu. Co se týče stránky věcné, pochybilo ministerstvo v tom, že neposoudilo dostatečně pečlivě azylové příběhy některých žadatelů, a jeho rozhodnutí proto byla označena správními soudy za nepřekoumatelná. O tom, zda za chybným postupem ministerstva stál prostý omyl, nebo motivy politické, ekonomické či protekcionistické, lze pouze polemizovat.

Poznámky

- [1] Na prvních příčkách se v roce 2016 nacházela Ukrajina (507 žádostí), Irák (158 žádostí), Kuba (85 žádostí) a Sýrie (78 žádostí).
- [2] Popis šetření, jeho závěry a navržená opatření k nápravě jsou uvedeny v Závěrečném stanovisku s návrhem opatření k nápravě ve věci průtahů v řízeních o mezinárodní ochraně ze dne 31. října 2018, sp. zn. 6741/2017/VOP/BZ, č. j. KVOP-46533/2018, dostupným na: https://www.ochrance.cz/fileadmin/user_upload/EŠO/6741-17-BZ-ZSO-1-final_01.pdf.
- [3] Například rozsudky Krajského soudu v Hradci Králové - pobočka v Pardubicích ze dne 19. prosince 2018, č. j. 61 Az 2/2018 - 146 a č. j. 61 Az 1/2018 - 148.

Zdroje

- Centrum pro lidská práva a demokratizaci. 1-2 2016. Czech Republic Human Rights Review. Brno: CCHRD (<http://www.centrumlidskaprava.cz/sites/centrumlidskaprava.cz/files/attachment/bulletin/humanrightsreview2016web.pdf>).
- Česká televize. 2018. Vnitro musí znovu rozhodnout o azylu pro čínskou křesťanku, nařídil soud. Brno: MlD (<https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2641826-vnitro-musi-znovu-rozhodnout-o-azyly-pro-cinskou-krestanku-naridil-soud>).
- Český rozhlas. 2017. Ombudsmanka se zajímá o žádosti čínských křesťanů o politický azyl. 'Došlo k překročení lhůt,' uvádí. Praha: L. Vopálenská (https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/ombudsmanka-sabatova-azyly-cinane-krestane-1712211800_pj).
- Český rozhlas. 2018. Proč nedostali čínští křesťané azyl? 'Strach z perzekuce nestačil, přitížila jim práce,' říká právnička. Praha: L. Vopálenská (https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/cinsti-krestane-azyly-cesko-ministerstvo-vnitro-rozhodnuti-1802221230_kno).
- Freedom House. 2016. The Battle for China's Spirit. FH (<https://freedomhouse.org/report/china-religious-freedom>).
- Listina základních práv Evropské unie. Článek 18. - právo na azyl. (<https://fra.europa.eu/cs/charterpedia/article/18-pravo-na-azyly>).
- Ministerstvo vnitra České republiky. Odbor azylové a migrační politiky. 2016. Souhrnná zpráva o mezinárodní ochraně za rok 2016. Praha: MV ČR. (<https://www.mvcr.cz/clanek/souhrnna-zprava-o-mezinarodni-ochrane-za-rok-2016.aspx>).
- Ombudsman: veřejný ochránce práv. 2017. Ombudsmanka šetří nestandardní průtahy v řízení o udělení mezinárodní ochrany křesťanům z Číny. (<https://www.ochrance.cz/aktualne/tiskove-zpravy-2017/ombudsmanka-setri-nestandardni-prutahy-v-rizeni-o-udeleni-mezinarodni-ochrany-krestanu>).
- Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové - pobočka v Pardubicích ze dne 19. prosince 2018, č. j. 61 Az 2/2018 - 146.
- Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové - pobočka v Pardubicích ze dne 19. prosince 2018, č. j. 61 Az 1/2018 - 148.
- Rozsudek krajského soudu v Hradci Králové - pobočka v Pardubicích ze dne 7. ledna 2019, č. j. 61 Az 3/2018 - 144.
- Rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 12. února 2018, č. j. 61 Az 12/2018 - 65.
- Zákon č. 325/1999 Sb. 1999. Zákon o azylu. (<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-325?text=rozhodnut%C3%AD%20ve%20v%C4%9Bci>).
- Ženevská úmluva. 1951. Úmluva o právním postavení uprchlíků. (<https://www.osn.cz/wp-content/uploads/2015/03/uprchlici.pdf>).

Fotografie

- [1] Čínská panna Maria s Ježíškem, autor: Prayitno, 2011, zdroj: flickr.com, CC BY 2.0.
- [2] Ministerstvo vnitra České republiky, autor: Gampe, 2015, zdroj: Wikimedia Commons, CC BY SA 3.0.

Monitoring lidskoprávních publikací

Přehled aktuálních odborných článků o lidských právech

Aneta Frodlová

Vnitrostátní právo

- Adamec, M.: Prezident republiky v postavení správního orgánu a problematika nečinnosti. *Právní rozhledy* 5/2019.
- Bališ, J.: Ochrana osobitných záujmů a kontradiktórnost v procese dokazovania s utajovanými svedkami. *Právní obzor* 1/2019.
- Coufalová, D.: K právu poškozeného na účinné vyšetřování a možnostem jeho posílení ve světle rekodifikace trestního řádu. *Trestní právo* 1/2019.
- Gajdošová, M.: Advokát v právním státě. *Právní obzor* 1/2019.
- Kučera, M.: Důsledky vydání zajištěné věci poškozenému v trestním řízení. *Trestní právo* 1/2019.
- Lukášová, M.: Institut svolení poškozeného a jeho uplatnění nejen v judikatuře. *Trestněprávní revue* 3/2019.
- Skládalová, D. – Smutná, V.: Přístup k informacím o rozhodovací činnosti soudů v trestních věcech. *Trestní právo* 1/2019.
- Vicherek, R.: Vedení řádného života jako předpoklad podmíněného propuštění z výkonu trestu odnětí svobody. *Státní zastupitelství* 1/2019.

Mezinárodní právo a právo Evropské unie

- Brožová, S.: Mezinárodní smlouvy za První republiky a dnes: koordinace sociálního pojištění a zamezení dvojího zdanění. *Právní rozhledy* 4/2019.
- Kmec, J.: Další aktuality ze Štrasburku: ESLP bude testovat novou praxi smírných urovnání. *Soudní rozhledy* 2/2019.
- Langhoffer, M. – Nonnemann F.: Souhlas dětí se zpracováním osobních údajů po účinnosti GDPR. *Právní rozhledy* 4/2019.
- Pohl, M.: Církevní restituce 6 let poté aneb je majetkové vyrovnání s církvemi opravdu nezměnitelné? Reverzibilita církevních restitucí perspektivou práva EU. *Právní rozhledy* 5/2019.
- Skalská, H.: Volba práva ve spotřebitelských smlouvách v kontextu rozhodnutí Soudního dvora Evropské unie ve věci Verein für Konsumentinformation v Amazon EU Sàrl. *Jurisprudence* 1/2019.

Politologie, mezinárodní vztahy a zahraniční politika

- Durajová, M.: (Ne)zapomenuté Katalánsko. *Mezinárodní politika*. 8. 3. 2019.
- Kurfürst, J.: Jak badatelé ÚMV odhalili „české hybridní válečníky“ a utekla jim podstata. *Mezinárodní politika*. 26. 2. 2019.
- Malíř, J.: Moderní doktrína politické otázky v USA: příběh, v němž stále nepadlo poslední slovo. *Jurisprudence* 1/2019.
- Seo, Y.: European citizenship and outlanders. *Mezinárodní politika*. 25. 2. 2019.

AKTUÁLNĚ ZE SVĚTA LIDSKÝCH PRÁV

Sledujte náš Facebookový profil:

www.facebook.com/Centrumlidskaprava

Centrum pro lidská práva

@Centrumlidskaprava

Redakce Bulletinu

Editor: *Jan Lhotský*

1) Mezinárodní trestní spravedlnost

Vedoucí sekce:

JUDr. Ing. Jan Lhotský, Ph.D., E.MA

Vystudoval právo a ekonomii, poté pokračoval v doktorském studiu mezinárodního práva. Vystudoval rovněž lidskoprávní program E.MA v italských Benátkách a rakouském Grazu. Pracoval v advokacii i v právním oddělení Evropské služby pro vnější činnost v Bruselu, jež je zodpovědná za vnější vztahy EU. Rovněž působil jako Visiting Professional u soudního senátu Mezinárodního trestního soudu v Haagu. V rámci mezinárodního práva se specializuje především na lidská práva a mezinárodní trestní právo.

Stážisté:

Mgr. Katarína Hukelová: Vyštudovala Právnickou fakultu BVŠP v Bratislave. Po skončení štúdií pracovala ako advokátska koncipientka a neskôr ako právnička v mimovládnom sektore. V súčasnosti pôsobí ako právnička a členka osobitnej poradnej komisie pre infozákon na Ministerstve spravodlivosti SR.

Mgr. et Mgr. Nikola Klímová: Vystudovala magisterské obory mezinárodní vztahy a právo na Univerzitě Karlově. Nyní studuje mezinárodní právo na Cambridge University. Zajímá se o mezinárodní trestní právo, investiční arbitráž a lidská práva. Působí v advokacii v Praze.

Barbora Valíková: Barbora studuje magisterský obor mezinárodní vztahy na FSS MU. V rámci svého studia také strávila semestr na University of Essex. Specializuje se na problematiku řešení konfliktů, poválečnou rekongraci a recidivu občanských válek.

Zuzana Malá: Zuzana studuje prvním rokem magisterský obor právo a právní věda na Masarykově univerzitě v Brně a také bakalářský obor mezinárodní vztahy na FSS téže univerzity. Zajímá ji především problematika lidských práv v oblastech Afriky a Latinské Ameriky a teorie konfliktu.

2) Evropský systém ochrany LP

Vedoucí sekce:

Mgr. Bc. Monika Hanych, LL.M

Vystudovala právo, žurnalistiku a sociologii na Masarykově univerzitě a lidská práva na Tilburg University v Nizozemsku. Pracuje v Kanceláři vládního zmocněnce pro zastupování ČR před Evropským soudem pro lidská práva.

Mgr. Hubert Smekal, Ph.D.

Hubert vystudoval právo a evropskou integraci, působí na Fakultě sociálních studií MU. Akademický rok 2010-2011 strávil jako držitel Fulbrightova stipendia výzkumem judicializace na UC Berkeley. V létě přednáší na Shandong University v Číně. Hubert je členem Rady vlády pro lidská práva.

Stážisté:

Mgr. et Mgr. Eva Drhlíková: Eva absolvovala Právnickou fakultu a Fakultu sociálních věd UK. V minulosti působila jako právnička v Organizaci pro pomoc uprchlíkům. V současné době působí jako interní doktorandka na Institutu mezinárodních studií FSV UK.

Karolina Michková: Karolina je studentkou třetího ročníku na Právnické fakultě Masarykovy univerzity. Zajímá se o Evropský soud pro lidská práva a mechanismus ochrany lidských práv v rámci Evropy.

Sabina Škrobánková: Sabina je studentkou druhého ročníku na Právnické fakultě Univerzity Karlovy. Zajímá se o mezinárodní spolupráci v oblasti lidských práv se zaměřením na Francii a také o mediaci.

Tereza Žuffová – Kunčová: Tereza je studentkou třetího ročníku na Právnické fakultě Masarykovy univerzity, zajímá se o ochranu lidských práv v Evropě a současnou politickou situaci v EU.

3) Mezinárodní politika, byznys a LP

Vedoucí sekce:

Nela Černotová

Nela studuje právo na PF UK a zajímá se o mezinárodní právo a ochranu lidských práv. Strávila jeden semestr na univerzitě v Mexiku, kde absolvovala stáž na velvyslanectví ČR. Stážovala také na MZV ČR a u Mise Organizace amerických států pro podporu mírového procesu v Kolumbii.

Mgr. Lukáš Hoder, LL.M

Vystudoval právo a mezinárodní vztahy na Masarykově univerzitě v Brně a jako Fulbright Scholar studoval mezinárodní právo na Georgetown University (LL.M.) ve Washingtonu, DC. Působí v advokacii. Je autorem monografie Transatlantické vztahy v době krize (MUNI Press 2009) a textů na mezinárodněprávní a lidskoprávní témata.

Stážisté:

Martin Pracný: Martin je studentem posledního ročníku práva na právnické fakultě Masarykovy univerzity v Brně. Zajímá se především o lidská práva v byznyse a o mezinárodní politiku. Během studií strávil v rámci programu Erasmus+ jeden akademický rok v polské Poznani, kde studoval na zdejší právnické fakultě.

Bc. Dominika Beňková: Dominika je študentkou Evropských štúdií na Fakulte sociálnych štúdií MU. Zaujíma sa predovšetkým o ľudské práva v medzinárodnej politike a dodržiavanie práv detí. Vo voľnom čase sa venuje dobrovoľníctvu.

Bc. Aneta Boudová: Aneta je absolventkou dvouoboru Mezinárodní vztahy a Evropská studia na Fakultě sociálních studií v Brně a současně studuje třetím rokem právo na Právnické fakultě v Brně. Zajímá se především o evropskou integraci a politiku, evropské právo a vliv lidských práv v mezinárodní politice.

4) Česká republika a lidská práva

Vedoucí sekce:

Mgr. Lucie Nechvátalová, E.MA

Lucie vystudovala právo na PrF MU a lidská práva a demokratizaci na EIUC v Benátkách a Université de Strasbourg. Stážovala v OSN, na ESLP a u VOP. Působí na NSS jako asistentka soudce. Věnuje se především evropskému systému ochrany lidských práv, konkrétně zákazu špatného zacházení, pozitivním povinnostem států a odškodňování.

Stážisté:

Eva Dokoupilová: Eva studuje Mezinárodní vztahy a Evropská studia na Masarykově univerzitě. Stážovala na lidskoprávním odboru MZV ČR. Zajímá se především o volební pozorovatelství a o vztah ČR k lidským právům.

Aneta Frodllová: Aneta studuje třetím rokem magisterský studijní obor na Právnické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci. Dlouhodobě se zajímá především o ochranu lidských práv, jak v českém kontextu, tak mezinárodním.

Bc. Zdeněk Nevřivý: Zdeněk studuje právo na Masarykově univerzitě. Mimo to je čerstvým absolventem mezinárodních vztahů na Fakultě sociálních studií. Zajímá ho působení České republiky v Radě OSN pro lidská práva.

Gabriela Štvrtňová: Gabriela studuje politologii a žurnalistiku na Fakultě sociálních studií Masarykovy univerzity. Dosud stážovala v českých médiích, a to v Hospodářských novinách a brněnské redakci ČTK. Zajímá se o českou politiku a lidská práva nejen v kontextu České republiky.

Mgr. Zuzana Zajíčková: Zuzana vystudovala právo v Praze a ve Štrasburku (Erasmus). Byla aktivní v rámci spolkové činnosti. Zajímají ji lidská práva a cizinecké právo, nyní pracuje v oblasti legislativy na Ministerstvu vnitra ČR.

www.centrumlidskaprava.cz

Centrum
pro lidská práva
a demokratizaci

Bulletin vydává Centrum pro lidská práva a demokratizaci

Adresa redakce Hubert Smekal, Joštova 10, 602 00 Brno, Česká republika
e-mail info@centrumlidskaprava.cz | **web** www.centrumlidskaprava.cz
tel. 549 498 264 | **Redakční rada** Jan Lhotský (editor), Hubert Smekal, Monika Hanych, Nela Černotová, Lucie Nechvátalová, Lukáš Hoder **Sazba** Michal Oščípovský | **ISSN** 1804-2392.